

Snimesed trelvide tagant

Põnevi filmiromaan

„Uudisleht“ 1932.

Inimesed tresside tagant

Bõneto filmiromaan

Kilda Bauer

„Ludisleht“ 1932.

Handwritten signature or scribble, possibly "L. K. K."

AR ESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

136 058 x

1. peatükk.

Ülal wangil Sing-Singis ja üldse igas wanglas on kolm staadiumi, mille paratamatult peab läbi elama oma karistusaja kestel. Esimalt toim ahastus, lootusetuim lootusetus, siis aeg, mil leiab, et on harjunud igavusega, „iga päew ühe ja sama“ halastamatuse ja toorusega, siis mil taipab, et see on peagi möödas, tõmbab päew päewa järel kriipse seinale ja loeb, palju jääb veel aega, mil saab tagasi vabaduse, saab tagasi inimväärtsuse.

Nii on see kõigiga. Nii oli ka Morganiga. Morgan oli waid wäik. kurjategija. Waremalt ta oli pangameetnik, ja kahelkümneviie-dollariline kuupalk oli kerge sulama kerge-meelsete naistega.

Siis tekkis tarwidus kiiresti hankida raha. Pangas kus teenis, rippus tema luugi kõrwal alakiselt laetud rewolwer. Tal tarwitses waid haarata seda. Esimest korda oli see tal hääematult kerge.

Keegi wanem härra, kes hilisöödi tuli kohtumisele oma üdamedaamiga — ja üllataw hääle pimedast wõlwaluselt, „kas raha wõi elu,“ tõi Morganile sisse paar sada dollarit. Kasulik ja näiliselt kindel äri.

Paar kuud hiljem aga tabati Morgan. Üks pätajalgselt pullidest (nii nimetati wangide keeles politseinikke) oli parajasti läheduses wahipostil, kus Morgan ajas oma äri. Tal polnud raske tabada noortmeest, ja et wiimane seni oli karistamata, siis mõisteti tema röövimise eest neljaks kuuks wangi. Neude nelja kuu möödudes oli ta üks nendest, kellest jäid politseiakti täpsad andmed ja isegi näpudäljed. Ent see polnud mingiks takistuseks ühele mehele. Ta töötas edasi ja kõik, mis ta selleks wajas, oli rewolwer, mis arwatavasti plahwataks, kui seda kunagi tarwitataks, ja pime förwaltänuw. Ta paneb oma elu ja wabaduse ühele kaardile ja riskeerib kõigega, eades, et keegi siis, kui talle midagi ei juhtu, säärane teenistus jääb kahtlaseks. — Wäikseid kelme kututi pesueht rotmarite poolt põlglikult „tänuwapaustajaks“. Morgan teadis seda. Ta oli töötanud il-

finda, pidamata ühendust ametivendadega. Aga wanglas näitaski need kahelümneks kuni kolmekümneks aastaks mõistetud sääraste juhusliku wargapoiwi wastu üles känniist põlgust. Nad arwaski, et ei maksagi midagi ette wõtta, kui tee ei too suuremat tulu, ja seletaski talle suurema organisatsioonikoostöö tähtsust. Talle seletati, mis tähendab rahatranspordi rööwimine, kuidas selleks seada üles wahiposte, kuidas kindlustada põgenemist ja millist treeningut selleks waja.

Morgan teadis nüüd, kuhu poole pidi pöörama wabanedes wanglast. See polnud aga sugugi kerge. Sest organisatsioonid härrad roimariid polnud üffinda umbusklikud, waid ka waga ettewaatlikud ja nõudlikud. Neli kuud wangistust ei teinud unustunufat weel kuigi usalduswäärseks.

Ent ta oli ilus pois ja sellepärast meeldis kõigile. Tal oli hea edu nunnkurina. Kogu ta olemises o'i midagi, mille ees awanesid tugewaimadki lufud. Iffiläks hästi, kuni ühel wõl joobnud peaga tundis Morgan tarwidust hoobelda oma wapruse ja wägitegudega kallima ees.

Uloomulikult läffid mõlemad peagi lahku ja tüdruk jutustas ära kogu loo oma sõbrannale, kes oli armunud ühte politseileitnanti. Selle tulemuseks oli, et Morgan ühes kaasklastega tabati. Seeford sai meie ilus pois enam kui neli kuud, ja et temast nüüd'eft peale näis olewat lahkunud õnn, siis tormas ta mootorratas otse ühele piimawanfrile, kui ta tahtis teha jälle kord wäikest „otfa“ hulga aja takka, ja nii leidiski end jälle tagaajajate politseinike kääpist. Nüüd ta tuli hulgaks ajaks loobuda juba harjumuseks jaanud tegevusalast. Morgani organisatsioon oli üffs parimast. Kõhus paiskas talle sõna kõffises mõttes kaela kolme ja poole aastase wangistuse, kuid Morgan waid naeris. Nelikümneendats kuud: selle ta kannab ära ühe jala peal.

Nastal 1931. oli ühendriiges terwelt 700.000 meest ja naitf luku ja riitwi taga. Wendel wangideli on oma ajalugu. Neil on ifegi oma keel, millest peegeldub kibedus, ent mis fiiski on illeolewalt irooniline. Need wõrnafelad on loonud imetabawa murraku, sest neil on aega mõtlemiseks, on aega otfida sõnu oma muredete. Selles keeles ei puudu ka humoorit, mis annab talle teatud wõrtu.

Ameerika wanglais nimetatakse kohtuniku noomituskõnesid, kes peale kohtuotsust peawad enda kohuseks noorile roimareile pidada ifaliffe noomituskõnatuskõnesid, „marmelaadiks“. Prokurör on „sunpilla“, au sõna „hoowihm“. Poamine on „tants ilma pörandata“, terasüks „afnawari“. Kong on „kirsi“, üffil kong „koobas“, kuma surmamõistetute kongi nimetatakse „põrgu eesruumiks“. Wangiwahurid on

„lambakoerad“, arst „mustanägija“, waimulik „koraast jooksja“ ja lohtumik kōik, mis ei kannata trükimusta. Waras on „gun“, mis täpsemalt jälgittetud tähendab rewolwert. Sessel pole aga mingit ühist laskeriistaga, waid on pärit juudikeele sõnast „gannef“, waras. Igauks, kes pole sattunud wangla ettekawastetud kuritöö päraši, et teenida, pealegi weel suurelt teenida, on „wäliemaalane“.

„Wäliemaalasel“ on wanglas raske elu, sest tal pole toda uhkust, mis kutselisel roimaril. Sest ifegi nurjatulimal nurjatul on oma seisus, millesse tõusewad waid elukutselised roimarid. Mida suurema kuriteo keegi korda saatnud, seda lugupeetawam ta on wanglas. Ükskõik, kui sügawale ka inimised ei lange, nad ei kaota iialgi oma uhkust. Nad püüawad wõidu saawutada teatud seisukohta, ja et tuleb luua nrši seadusi, jelleks on olemas alluwad. Sest alluwa paenutab end waid jelleks, et loodab kunagi olla sama imetletud, nagu ta nüüd peab imetlema teisi.

2. peatükk.

Nuusaasta. Kell kahelksa sarnaneb linr. siipelgapesale. Kõikjal waltiseb elu ja liikumine. Kõnwatatakse igahüht, waatamata sellele, on ta tutaw wõi mitte. Kõik on rõõmsad, ja kell üksteist juba tublisti joobnud. Kalender näitab, et on käes rõõmupühha. Nad peawad midagi tegema, kuhugi minema, lihtsalt: peawad kuhugi minema ja midagi tegema.

Dean Ward Kent pole rõõmsam rõõmsamaist, ega ta joobnumm joobnuist. Anne Marlow, ta blond saatjanna, katsub teda hoida tagasi, aga tema sõber ja selle sõbranna on Kentiga täiesti ühel arwamisel, et peab minema edasi, sest on nuusaasta ja oleks naeruwäärt kanem kui pool tundi wiibida ühes lokaalis.

„Lähme Nimi poole,“ hüüab Kent, „sest seal on maailma muinasjutulisem jazz-band.“

Auto sõidab ette. Nad astuwad sisse. Kent tuigub. „Kas ja wõid juhtida?“ küsib temalt sõber. „Du sul ka sellest aimu,“ naerab Kent wastu.

„Weidike nokastanult sõidan sama hästi nagu tawaltfelt.“

Ja sõidabki. Ta kihutab, ent siiski kindlast, mööda pilwelõhkujaiist, sadandete teiste sõidukite järel, kooris tuntuwate signaalhelide saatel. Läbibstab õnnelikult mõned täenawad. Parki jõudes ta lišab gaasi, kihutab kui hullunu.

„Sumala pärašt, mitte nii ruttu,“ fofistab Anne ja paneb käe Kenti käsiwarrele.

„Ära karda, väikene wärstiina,“ naerab wiimane. „Küllap Kent teab . . .“ ja pöörab pea, et neiu tundelba, sealjuures naerdes nagu kloun. Ja siis läks kõik ruttu. Anne karjatas, Kent põrnitses oma ette nagu äkki hulluks jäänu. Täiesti kainena wajutab pidurile ja samal hetkel kuulab waid kõrwalustawat raskatust, rataste raskumist ja tunneb sekundi murdosa kestel, kuis wanter kaotab tasakaalu, wajub küljeli, millele unesti järgneb pörgulärm, mille tekitajaks purunenud klaas ja murduw metall. Kõik neli sõitjat paisatakse istmeist. Anne paisatub wastu esimesi klaasi, Kent surutuna wastu tüürriratasti, mis tal peaaegu pidi muljuma fiske rinna. Ta sõber, kes õnnekombel pääsenud waid ehmatusega, haarab tüdrukü järel. Wiimane lebab sõiduki rufude wahel ja ta tunneb, et neiu on werine. üks politseinik tuleb juustes, kaks teist kihutawad appi mootorratastel. Nagu mingi ime läbi on pääsenud teine auto, millega pörfajid kofku, täielikult weata. Selles istuwad surmani ehmunnut wanem paar uhkes õhtuualetis ja mundris juht.

Saabus sanitarauto. Ettewaatlikult awatakse Kenti sõiduk, mille sifemuse politseinik walgustab taskulambiga. Anne oigab. Klaasikillud on purustanud ta näo ja õlad. Kent põrnitseb juhmilt enda ette, känd ifka weel krampelikult hoidmas rooliratasti. Ta sõber, kogu kehast wäriseedes, end sundides naljatama, sõnab: „Arwan, see oli kema kofku-pörge.“

Politseinik ei wasta, tõstab Kenti wälja ja annab ta sanitaride hoolde, kes ta ettewaatlikult asetawad raamile. Ka Anne kistakse wälja, ja Kenti sõber, wõttes kofku kogu joni, katsub ise pääseda wälja ja karjatab äkki: „Sumala pärast, aidake seda tütarlast, kardan, et on juhtunud midagi kohutawat.“ Politseinik toob tarwilised abinõud, kifub neiu wälja rufude wahelt ja paneb pea ta riinale. — Aegamisi tõstab ta jälle pea ja wõtab maha mütsi. Kent karjatab kui haawatud metsloom.

„Surnud,“ sõnab mees sinises mundris.

Ükssteist tundi oli kestnud asja arutamine kohtus. Üks-teist kohutawat tundi. Kent on wäga kashwatu. Anne haawad on juba paranenud. Tema kõrwal seisab Kenti sõber, kes talle ilal ei andesta oma kallima surma; kohtusaalis walitseb hirmuärataw õhkkond.

„Mu härrad,“ ütleb kõneleja, „olete jõudnud mingile otfufele?“

Ja wahekohtunif, keegi wäike saapakaupmees, nüüd surmtõsine, kui tähtis on kõik, mida ta nüüd teeb wõi ütleb, jaatab. Kenti weretawad silmad püüawad teda puurida läbi.

Kuunis walitseb furmawailus, kui wäike saapakaupmees waljult ja selgelt ütleb sõna „füüdlane“.

Kent juudab end waeuwa hoida jalul. Ta haawad pole weel täielikult paranenud. Murtuna wiimaste päewade kohutawasti süüdmusist, kohutawasti otsusest, ta sammub ukse poole. Anne, kelle elu ta oli saanud hädaohtu, tuleb, et teda julgustada, teda lohutada mõne sõbraliku sõnaga.

Kent wiitakse ära. Anne nutab. Ta ei suuda kuidagi uskuda, et Kent on saanud korda roima, Kent, kes joobnu kergemeelsusega pani kaalule tema elu, keda ta oli alati püüdnud hoida tagasi.

See oli nüüd möödas. Kent oli ju alles noor oma kahekümmeneajas eluaastas. Hüwa, teda tuli karistada. Aga mitte nii, nagu seda tegid kohtunikud, kuulutades: „Olete füüdi ühe inimese furmas ja teise raskest haawamises. Wõib olla, et see polnud teil ettekawatsetud, aga et joobnud olek pole mingi wabandaw põhjus, kuulub meie kohtupidamis-seaduse põhimõtte hulka. Ja ühel häälel wammutatud mees-tega mõistame teid seitsmeks aastaks wangi.“

Ja siit peale kuulus Kent, waewalt kahekümmeneja-aastane noormees, kelle edasikaebuse kõrgem kohus jättis tähelepanemata, inimeste hulka, kes kannatawad wangla müüride ja wõrde taga.

3. peatükk.

„Oleme kohal.“ Ametnik toon oli nii külm ja ametlik, nagu maa-aluse raubtee konduktoril lõpujaamas.

Kentile kõlas see uue otsusena. Nende järelt sulgesid wanglawärawad. Kurwalt waatas ta tagasi, kuni teda üks ametnikest edasi tõukas, kuni jõudsid inspektor Wallace, wäikese paku kõhuga mehikese juure, kes suursuguselt istus oma laua ääres. Ametnik ulatas talle paberid. Sette püüdsid inspektori wällesed filmad kohtuda Kenti langetatud pilguga, siis asus uurima pabereid, millisele toimingule järgnes äge küsimuste waling.

„Wist esimest korda wanglas, mis?“

„Ja.“

Inspektor urises. „Peate mulle ütleva härra inspektor.“

„Kui wana olete?“

„Kahekümmend neli, härra inspektor.“

„Olete teeninud?“

„Ei, härra inspektor.“

„Suittetate?“

„Jah, härra inspektor.“

Küüsi katkestas järsku piinawa küsitlemise.

„Wabastage ta.“ Ta läed wabastati ja kuna Kent hõõrus punaseid jooni kätel, mis jätnud sinna läeraud, forifid ametnikud läbi ta taskud, puistates lauale nende fisu. Inspektor Wallace silmitfes tufaselt kõiki neid esemeid. Seal oli uur, kett, märkmit, kirjad, taskurätt, medaljong, kõik piisajad, mis nii tähtsad inimejele. Ta korjas kõik kofku peale paki paberofside, mille ulatas wangile tagasi. „Selle wõite wõtta,“ ütles ta tufaselt. Kent kõhles. „Ma — ma tahaks . . .“

„Mis te weel tahate?“ tõstis inspektor pea.

„ . . . medaljongi tahtfin weel paluda,“ ütles Kent.

„Na, waatame järele.“

Kent tegi liigutuse nagu tahaks ta kääst wõtta medaljongi aga ta kohmetus teise karni, kääsiwa pilgu ees, kes awas medaljongi, millest kukkus wälja wäike pilt.

„Hut, näib päris kena,“ arwas ta. Siis küsis hoopis karnilt, nagu oleks ebasobiw nii suuremeelselt tungida unustulnuka eraellu: „Olete siis abielus?“

Kent eitas.

„Na, wõtte siis,“ Wallace ulatas talle medaljongi. Kent wõttis Lüne pildi, silistas seda, nagu tahaks sellest pühkida ära roojaste käte puudutuse. Wallace näitas teistele esemetele ja tähendas muuates: „Need saate tagasi, kui wabaneite siit.“

Kent wõpatus. Wallace aga jätkas südametult, „ja siis te saate ka tagasi oma nime. Nüüd te olete number. Dobake, waatame — olete number 44.333. Neli ja kolm on seitse. See sobib. Seitse aastat. Na, ja peale selle pole ka just halb pokkeri kaart.“ — Ja rahulolewalt naeris inspektor oma inetu nalja üle.

Siis, end leides liig sõbralikus toonis kõnelemas wangiga, ta lõpetas asjatoimetuse torkawate sõnadega, „naa, andke talle nüüd kätte oma koobas.“

Ja Kent wiidi ära.

Kõige pealt tal pügati paljaks pea, siis sai ta wanni, mis oli rohkem desinfektsoon kui pesemine. Sellele järgnes piinlik istumine, mil jäädwustati ta näpu jäljed. Selle toimingu lõppedes anti talle paar jämedaid pükse, flanell aluspesu, pluuse, paar kohnakaid saapaid ja ifearanis inetu müts. Wõtte müts maha,“ ütles ametnik. „Tahame teid pildistada.“ Kent pildistati igast küljest. üks ametnikest hoidis Kenti ees ta nummert, et see oleks hästi näha pildil. Nii jäädwustati kõik ühele piibile, ta nägu, number, ifil, mure ja häbi.

Siis talutati teda mööda lõputult pikka koridori direktori kabinetti. Walwur koputas taha, peaaegu samal ajal

awas usse ja waatas arglikult sisse. Kent tõngati awatud uksest hüroosse, mis sarnanes sadandetele tuhandetele hüroodele linnas, mis asusid nüüd nii kangel.

Kent nuris direktori waljade joontega, ent siiski mitte ebajõbralikku profiili. Ta filmad olid terashallid ja juuks mitme warjundiga. Direktor tõujis, ta polnud pannud tähele walwurit ega wangi uksele, istus aga siis jälle tagasi oma puldi taha. Walwur teatas endi tulekust ja ulatas direktorile paberid. Adams filmitseis neid hoolsasti ja waatas siis Kenti peaaegu heasüdamlise naeratusega.

„Mulle ei meeldi siinses asutuses põrmugi näha teie taolisi noortmeest,“ ütles ta, „liiategi weel sääraste asja pära.“

„See oli õnnetus,“ kogeles Kent aralt. Ta pidi seda ikka jälle kordama.

„Mäletan weel seda juhtumit. Lugesin seda tol korral lehest. Üks inimene sai teie läbi surma autoõnnetusel.“

„Ja, aga see oli waid õnnetu juhus.“

„Mu pois, see wõib olla wäga wõimalik,“ ütles Adams, „aga waadake, ehk karistati teid hoiatuselks teistele ja te peate kandma seda seitsset aastat.“

„Ja,“ ütles Kent, „aga kuulake mind, oli munaasta ja ma olin joobnud.“

„See ülalpidamisega wõite ehk wähenbada oma karistusega,“ jattas direktor. „Te pole kurjategija selle sõna tõsis mõttes, kuid see waid raskendab teie elu wanglas. Teid kiusatakse ja hiiutakse „wälismaalaseks“. Nüüd te wast alles lähete roimarte keskele, inimeste hulka, kellega te wäljas, wõib olla, kunagi poleks puutunud kokku. — Soiatan teid.“ Ja peale wäikest pausi jattas: „Wüüdke siit lahkuda sarnasena, nagu siia tulitegi.“ Kentil oli nutt waraks. Ta kogeles midagi tänust. Adams naeratas kurwalt ja pöördus siis wahi poole.

„Du teil juba kong selle mehe jaoks?“

„Jah, härra direktor, nummer 329, B-osas.“

Direktor noogutas. Waht wiipas Kentile, et ta järgneks.

Ukse sulgedes lahkujate järele, astus üks ametnikesi, kes kogu aja seisnud eemal, direktori juure ja küsis: „Kas teate, kelle juure saatite selle nooremehe?“

„Naa, te saatite ta ühte kongi Morganiga, suurima pettisega, kes kunagi on olnud siin ja mõrtsuka Butchiga.“ Adams hakkas kõndima mööda tuba. Sull aega waikis ta. Siis sõnas: „Ma ei wõi sinna midagi parata. Soiatasin teda. Meil on siin kolm tuhat inimest, kuna konge kõigest tuhat kahesajada. Nad tahawad igat petist peita wangla,

aga ükski ei küsi, kas nad sinna mahuvad. Mida saame meie teha? — Aga küll nad ühel päeval näevad, mis sel-
lest välja tuleb. — Pange tähele minu sõnu.“

Adams astus aina juure ja vaatas välja wangla hoo-
wile. Ta seisis weel seal, kui Kent, kelle sale kaju oli kö-
weras oma warustuse, waiba ja madratsi all, sammus
põiki üle hoomi, jaadetuna wahtidest. Direktor pöördus
ohates kõrvale. Tal oli ülitõolis poeg, kes oli täpsalt
sama wana, nagu too noormeeski.

4. peatükk.

Mõrtsukas Butch, kelle õige nimi oli Schmidt, kõneles
jälle kord oma lemmikteemil: tapmine. Tal oli raske lah-
tuda tollest nii armsaks saanud tegevusalast, mida wist
üalgi ei saa enam jatkata, sest ta oli mõistetud eluks ajaks.
Aga ta kõneles innuga oma möödunud elamustest. „Kui
oled rahul, siis jatkub sulle“ — see oli Butchi motto, kes
istus oma nari nurgal tuba 329, B-osas. „Znimene“,
ütles ta oma kongikaaslaste Morganile, „kui ma tol korral
poleks olnud joobnud, nad poleks mind üalgi tabanud.
Kurat wõtaks seda wiina.“

Surudes pea pingi nurka, ta wandus weel kord süda-
mest ja Morgan naeris.

Ta rõõmistas alati kui Butch kirjus. Aga õieti oli
Morgan täna weidi kummalises tujus. Ta oli kogu päewa
mõtisklenud selle üle, kuis oleks läinud ta elu ilma wang-
lata. Kes teab, ehk ta oleks ifegi abiellunud korraliku
naisega.

Naiste üle ei jõudnud Butch ja Morgan kunagi ühele
arvamisele, ehk nad muidu alati olid ühel meelel.

Butch oli kaswult hiiglane. Ta süda oli weelgi kõwem
kui ta musklib. Ta nali oli alati tigeida maiguga. Pol-
nud tarwis palju, et teda ajada wihale. Ta oli ühepalju
armastatud kui ka kardetud oma sõprade poolt. Ta türan-
niseeris neid, aga kaitstes neid ka kõigi wastu, kes olid ühen-
duses politsetiga. Walwureile ta oli põlatuim wahjalune.
Kende juuresolekul ta oli alati rõõmus ja sõnakuuelik, aga
kui nad olid väljas nägemispiirkonnast, soowis ta neile
hirmsamaid ja koleدامaid pörgupiinu. Butch ei rõõmista-
nud kunagi kui tuli mõni walwur, pealegi weel, kui toodi
talle uus kongikaaslane. „Siin on waba pink, wäike,“
ütles walwur ja awas kongi ukse.

Kent, nähes kongi kui ka Butchi suurust, kes selle üffinda
oleks wõinud täita, kõhles sisse astumiseega. Walwur an-
dis talle kerge tõuke ja sules ukse. Kenti näoilmelest wõis
arwata, et ta tahab protesteerida.

„Päewast, wäike,“ terwitas Butch irwitades. „Waata Morgan, me saime nne salongkaaslaste.“

Kent pöördus ümber ja uuris lähemalt wäikest kongi, milles oli kolm magamispinku üksteise kohal, kolm riide-nagi ja ainu mööblina suur weepang. Ta nägi Butchi tige-daid ja siis Morgani sümpaatseid silmi. Wiimane oli end pööranud ümber, et waadata nustulnukat.

„Wiid end tunda nagu kodus, wäike,“ ütles Butch, kes täna eriti oli lobisemise tujus ja wiipas sealjuures oma hiigla kumblaga. „Waata, see seal ülewal on sinu magamistuba. Seal on palju wärsket õhku, naa—ja kõige pealt suurepärane waade toredale weewäljale. — Jääd ja kaunaks meie juure? — Miks sa üldse oled siin?“

„Tapmine see oli,“ algas Kent, pistes waiba ja mad-ratši ülemisele magamispingile.

„Naa, siiani pole sugugi halb,“ waimustus Butch ja ulatas talle oma käe.

„See oli õnnetu juhus,“ lõpetas Kent. Butch tõmbas käe tagasi. „Õnnetu juhus,“ irwitatas ta. „Morgan, kuulsid sa? Waata finagi toda süütut inglit.“

„Jah, mul oli auto kolkupõrge.“

„Znimene,“ ütles Butch ja ta toonis oli märgata äär-mist põlgust, „seba nimetad sa tapmiseks? Kujuta ette, Morgan, uskust, et see on täismees ja nüüd näen, et ta kirwatagused on alles päris märjad. — Wtui, wälismaa-lane.“ Butch sülitatas kurjaennustawalt. Morgani näos ei liikunud ainuski muskel. Ta wahtis ilka weel Kenti. Wiimane wõttis seljast kuue, Butch kargas üles ja wõttis ta käest kuue pikkawa alandlikkusega. Morgan naeris. Butch õngitfesk Kenti kuue taskust paberossid ja riputas siis warna. Kent ei märganud midagi.

„Siin pole ju üldse õhku,“ ütles Kent kurwalt. Ta ei suutnud nii ruttu harjuda oluforraga.

„Mis? Meil siin pole õhku?“ ütles Morgan. „Du liigagi, ent igatahes halba.“ Butch tõmbas osawasti ham-mastega pakist paberossi ja süütas põlema. Nüüd alles märkas Kent paberossiwarjust. „Sa wõtsid ära mu paberossid,“ karjus ta wihafelt. Butch tõusis, läks aega-misi nooremehe poole. Näol kuratlik irwitus, ta puhus Kentile silma suutäie suitsu. „Sa häbematu walelik! Sul pole üldse olnud paberosse.“

„Siis sa poleks neid minult saanud warastada,“ kar-jus Kent.

„Mina?“ wastas rahulikult Butch. Ta oli kahelordselt haawunud. „Sa ütled, ma olewat warastanud sinu pabe-

rossid? — Siis tunne mind. Olen mõrtsukas, aga mitte lihtne waras, ja kollanokk."

Kenti wiha kaswas. Ta kargas kongi ukse juure, põrutas wihaselt uksele ja karjus kui hullumeelne walwurit. Butch harras teda olast raubsete kättega. „Kuule, sa imik, käigistan ju ära ju oma kättega, kui teed lärmi.“ „Anna mu paberossid kätte,“ protesteeris Kent edasi. Aga juba kuuldsidki walwuri sammud. Butch lipas tagasi oma magamispingile. Kent, keda wiha tegi julgeks, näitas Butchile rusikat. Butch wandus kõik pühad taewast maha, walwuri küsides seletust Morganiist. Wiimane seletas, et on maganud ja ei teadwat millegist.

„Kuule,“ ütles walwur Kentile, „mul on hirm sinu pärast. Kui sa teed weel lärmi, siis see esimene öö möödub wäga halwasti.“

„Aga ta ju...“

„Rahu,“ ja walwur oligi läinud. Kent tundis nüüd tõepoolest hirmu. Butch lähenes talle toll-tollilt. „Sa kutsusid oma amme, mis? Naa, jaad ka oma esimese õppetunni.“ Ja siis wirutas Butch lühidalt, nagu ei peaks ta ise seda kuigi tähtsaks, Kentile rusikaga näkku. Noormees kullus põrandale, tegemata wähematti häält. „Ega ma teda lolliks süüand,“ ütles Butch end kaitstes Morgani etteheitwate pilkude ees. „Pane ta oma pingile,“ käskis Morgan ja Butch wõttis noormehe oma hiigla kättele nagu kassi ja pani ta oma pingile.

„Ja nüüd sa annad talle tagasi paberossid,“ ütles Morgan toonil, mis ei sallinud wasturääkimist. „Oled wist hulluks läinud,“ wihasus Butch. „Ma pole talt ilalgi wõtnud paberosse.“ „Pead sa mind lollakaks,“ sõnas rahulikult Morgan.

Butch seisis wastu. Siis aga mõttes asja teisiti. „Naa, hüwa, annan talle need tagasi. — On's siis asi korras?“ Wõttes taskust paberosstarki, Butch toppis selle Kenti tasku, kusjuures leidis seal pildi, mille loomulikult kohe wälja wõttis.

„Waata korraks seda tüdrukut,“ irwitaski ta. Morgan oli kohe hawitunud. „Näita.“ Nähes pilti, meeldis talle kohe Anne Marlow. Esimest korda ta häbenes end. Silmad mis talle pildilt otta waatasid, näisid teda laitwat kõigi nende lolluste pärast, mis ta kunagi teinud omas elus. Ta tundis tõst hääbi tolle ausa ja kõikemõistwa pilgu ees. Siin ta leidis seda, mida alati oli soowinud ja millesse ta ei uskunud. See oli naine, kes talle meeldis, ja kes teda oleks kõige wõinud tagasi hoida. See oli kindlasti sama naine, kellest ta oli unistanud kogu päewa. Ta ei anna seda pilti

enam tagasi mingil tingimusel ja ta saab kindlasti teada ka tema nime. Ta oli kahtlemata liig hea nõrgakese jaoks, kes siin täna mängis baby osa, kes ei suutnud end kaitstagi.

Butch oli sirutunud magamispingile, määrduvad waiba tõmmanud üle pea ja norstkas. Ta uinus alati kohe magama.

Morgan pistis pildi tasku. Ka tema ronis magamispingile, wahtis tükk aega tühjusse ja õngitfes siis temagi Kenti taskust ühe paberossi. Walwur hüüdis. Kell oli üheffa. Tuled kustujid.

Kent ülal hakkas ohkama. Butch norstkas edasi; Morgan, kes ei teadnud, mis temaga äkki juhtunud, heitis pingile, peitis nöö kätse ja nuttis.

5. peatükk.

Kolm tuhat meest, petiseid, mõrtsufaid, päewawargaid, lühidalt: igat felti rotmarcid oli jia hiigla majja kokku kogutud, kongesse, töötubadesse, söögisaalidesse kokku kuhjatud. Neid toideti halwakslätnud lihaga ja ubadega. Iga toit oli keemiliste lisandustega, mis pidi olema kasulik terwifese, kuid mis tegi toidu wastifuks, sest ta häwitab selle maigu.

Nad ei astunud ainuiski wabatahtlikku sammu, iga liigutus oli neile ette kirjutatud, iga wäiksegi toiming nende ühetoimilises elus kuulus käsu alla — alati neid walwati, alati olid ümbrifetud walwureist, kes lastewalmis püssidega olid walmis iga sekund nende peale külwama kuultrahet.

Nähtawasti kardeti neid, sest neist teati ju nii wähe. Nende wahel oli wastastifune kokkulepe, mis mahutati ära kahte sõnasse: lõuad pidada. Iga üksik seifis kõigi wastu, iga karistusalune oli fogu maailma waenlane.

Kent õppis selle ruttu ära. Ta tundis iffa weel walu lõuas, kuhu oli maandunud Butchi rusikas. Minuke, kes temaga sõbrufes, oli Morgan. Sel oli waid üks siht: ta tahtis saada teada tütarlapse nime, kelle pilti ta iial ei anna tagasi. Kent oli olund meeheheitel leibes, et ta pilt on warastatud, aga ta ei julenud enam sõnagi lausuda. Ta oli mees, kes määrates ja wandus, kui talt warastati paberossid, kuid ei lausunud aga sõnagi, kui talt wõeti ära ta armas-tatud neiupilt.

Aga kõigile plüüetele waatamata, Kent ei kõnelenud sõnagi temast. Ta oli muutunud umbusfikuks oma kongifaaklaste sõbralikkuse wastu. Mäteadwufes ta wihkas neid. Ta teadis, et temalt taheti midagi wälja meelitada, ja sõprus on waid filmapete.

Oli möödnud nädal ajaft, mil Kent oli tulnud wang-
lasse ja igapäew pidas Morgan talle jahti wangla hoovil.
Mati leidis ta midagi uut noormehe huwi äratamiseks. See-
ford oli Morgan mõelnud wälja kindla kawa.

„Ära wõta feda nii raskest, wäike,“ algas ta peaaegu
iialikult kõnelust Kentiga. Kent oleks meelsamini ära jook-
s-
nud, aga ta ei julgenud teha feda. „Mis ja lobised. Zni-
mesed nagu Butch wõi nagu sina, kuulwad fira afutusse.
Aga mulle see on hirmus, et pean olema fiin. Sa sellest mui-
dugi ei suuda saada aru.“

„Ah, me pole ju sugugi nii halwad. Tead, ega Butchi
poleks heameelega tapnud kedagi. Aga lõpuks ta on fiski
tubli poiss. Du imelik, aga enamjagu mõrtsukasti on korra-
likud mehed. Nende hulgas pole äraandjaid.“

„Mulle pole ta feda millegagi tõendanud,“ purskas
Kent, „et ta on korralik inimene. See koer tiranniseerib
mind päewad läbi, ja ifegi õhjel, kui ta ei maga.“

„Miks ja sõimad teda,“ wiskas Morgan külmalt, „kui
wäljas jalutuskaigul tuleb Butch ehk mina ja kukume fiin
sõimama, ja ei julgeks ifegi wastu anda.“

„Zäta Anne rahule,“ karjus Kent wihaselt. „Sa ei
tohi iialgi kõneleda temast.“

„Kes on Anne?“ küsis Morgan, rõõmus, et teadis nüüd
eesnime. „Anne Marlow on minu pruut ja ütlen sulle
heaga, ära kõnele temast enam ainustki sõna. Ma ei taha, et
ja wõtad suhu tema nime.“

Kent oli nii erutatud, et talle kippusid silmi pisarad.
Morgan, kes nüüd saanud teada, mida soowis, patutas talle
fõbralikult õlale. Ja see pidi lohutama Kenti, mis Morgan
lahkumisel ütles: „Sul on õigus wälle, mõistan, mida tun-
ned praegu. Anne Marlowist ei tohi fiin kõnelda ja, Anne
Marlowist mitte.“

Ka tema puges nüüd teiste hulka, kes olid kogunenud
Butchi ümber, õnnelikum, kui kunagi waremalt, et teadis
tähtsaste nime, feda armastas ja feda oli näinud waid
pildil.

Butch oli jälle heas tujus. Ta oli saanud posti. See
pole igapäine sündmus wangi elus; Butch'i juures oli see
ifegi sensatiivniks. Olid möödnud aastad ajaft, mil Butch
oli saanud wiimase kirja. ümberseisjad irwitassid naerda.
Butch, sellele oli koondunud kõigi tähelepanu, kes aga oli kõik
mu kui Abonis, seletas neile, et naised ei jätkwat teda siingi
rahule, ja et nad talle wahetpidamata kirjutawad.

„Doe ette,“ karjusid kõik kooris. Ja Butch ei lastnud
end kawa paluda.

„Naa, efs waatame's järele,“ tähendas ta. „Käekiri näib olewat tuntu. Ah ja, see on ju Dolly. — Lapsed, ütlen teile, on kõwa päffel.“

„Noh teadagi, sinu sex appeali juures“, tähendas keegi waelele ja kõik mõirgasid naerust.

Kellegis tekkis siiski kahtlus wõlbu juhtes. „Kuule Butch, ja waletab,“ hüüdis ta. „Jutustasid ju ise meile, et Dolly tegid külma.“

„Et teie ka kunagi ei suuda eraldada nimesid,“ karjus Butch wihaastudes. „See oli ju Edith, kelle tapstin. Aga Dolly on pööraselt armunud minusse — kuulge, Dolly on nagu hull mu järel ja kuidas ta weel kirjutab. — Teate, kelleks ta mind nimetab? Mu armas jüdamme raasuke“ — ja kuna kaaswängid naerus peaaegu lämbuma pidid, jatkas ta: „— kirjutab sulle, sest tunnen piiritut igatsust sinu järele. Igal õõsel näen sind unes ja sellepärast on magamine mulle peaaegu, sest siis näen ju nii palju und sinust.“ — Jällegi naerulagin ümberseisjailt. Aga Butch ei lugenud enam edasi, ta raputas waid pead ja ütles: „Se lapsed, see pole teile, see pole säärastele nadikaeltele. See on liig jahotine. See on waid mulle ja minu sõbra Morganile. Kõik teised lastu jalga.“ —

Kad lastusid kõik, sest teadsid, et Butch ei mõista nalja kui wihaastab. Morgan ja Butch jäid ükstele ja siis sõnas wiimane poolsofinaal: „Morgan, ja pead mulle kirja ette lugema, tead, unustasin oma prillid maha.“

Morgan naeratas. Ta teadis küll, milles seisis asi, andis aga mõista, nagu usuks tõepoolest prillide lugu: „Hüwa, anna's siia.“ Ta silmitses waikides kirja. Butch tundis nagu rahutust. Ta püüdis heita nalja, et säilitada alal endist rahu.

„Tahaks waid teada, kes mulle kirjutab. See on estmene kiri wiieteistkümmene aasta taga. Jumal, on aga naised trund!“ Aga Morgan jäi tõsiseks. „Siin seisab midagi sinu emast, Butch.“ Butchi tuju tõuseb ja naeratahes lausub ta: „Oh tõepoolest, waata, siis see on mu wäikest wanakest. Ta on kuldne eidele, ütlen ma. Temast on mul kahju. Ta oli alati õiglane. Oh Morgan, ma ei teadnudki, et tema ka kirjutada mõistab.“

„See kiri pole temalt, Butch. See on keegi teatud Tont Loop, kes sulle temast kirjutab.“

„Monoh, on's midagi juhtunud? — Noh loe juba,“ Ja Morgan luges:

„Armas Butch, ju ema oli haige. Ma ei tohtinud sulle sellest kirjutada ja me wiisime ta hooleksande haiglasse. Käisin sagedasti teda waatamas. Ta ei tahtnud, et ja midagi teaksid tema haigusiest, sest sul olla niigi küllalt muresid. Gila suri ta. Meil ei olnud küllalt raha matuste jaoks. Teda mattis waestemaja, aga ostsin talle fiiski paa: lisse. — Sinu sõber Toni.“

Butch istus liikumatult. Ta tundis kurgus kummalist pitsitust, wõttis maast liiva ja lasi selle aegamisi libiseda läbi sõrmede.

Morgan koputas talle õlale sõnagi lausumata. Wiiru päraist sõnab Butch, rahulikult nagu alati: „Nüüd ta's on surunud, too wäike, hea wanake. Tead sa, ma ei saa seda üldse uskuda. Ma ei suuda sellest kuidagi jaada aru.“ Ta püüab kujukutada ette, kui palju wanake on kannatanud, wahepidamata mängides liiwaga.

Morgan, kes Butchi igati püüdis lohutada, sõnas: „Ma ei usu, et ta oleks wäga kannatanud enne surma. Igal juhusel on see nüüd kõik möödas.“

Butch ei öelnud midagi muud kui „ja“, sest ta pidi ussuma seda.

„Oli ta wäga wana, Butch?“ küsis Morgan, waid et midagi küsida, sest ta ei sunnud näha, kuid Butch mängis liiwaga. „Sa, nii umbes seitsekümmend. Tead sa, ta oli nii wäikene.“ Butch näittas käega, kui wäike ta oli, ja mängis siis jälle liiwaga. „Aga ütlen sulle, ohoo oli wanake wiimasel ajal. Morgan, kui mind wiimast korda kiini nabiti, ta märatseis nagu kümme hullu. Kaks meest pidid teda kiini hoidma ja ühel ta pidi peaaegu läbihammustama sõrme. See on tõsi, Morgan, sa oleksid saanud nägema seda.“ Ta mängis jälle liiwaga. Siis äkki waldas teda põl ane wiha. Ta ütles päris tafa, aga Morganiile tundus nagu karjaks ta: „Ma ei suuda enam laiem olla siin. Tead, ütlen sulle, pean pääfema wälja.“ Kõik Morgani rahustuskatsed jäid tagajärjetuks. Butch karjus edasi: „Ütlen sulle, Morgan, mina põgenen siit. — Mu ema mattis waestemaja, see on liig alatu talle. Tead, ta peab saama korraliku matuse. Ja hauakiwi peab ta saama, wõid wõtta mürgi selle peale.“

Kent oli alati ükshinda. Ta oli umbusklik kõigi wastu, kes talle püüdsid läheneda. Oli kõigepealt umbusklik Morgani wastu ja pööraselt wihane Butchile. Ta oli tõeliselt üllatunud, kui Oliver, kes oli samuti alati ükshinda, nagu

temagi, lähenes talle, et temaga kõnelda. „Mis on sinuga?“ algas Oliver, „nagu oleks sul nahk maha võetud. Wõi ja pole iffagi juutnud veel kohaneda meie paleega?“

Fritz Oliver oli mõistetud kinnels aastaks mitme suurema warguse pärast. Ta oli põlatuim mees wanglas, Kent aga oli rõõmus, et wõis kellegagi kõnelda.

„Te ei imestaks pörmugi, kui ütlen, miks olen niisugune. — Ühel heal päewal ta weel tapab mu. Ta kiusab mind kõikjal. Jalutusel wäljas tassab ta mu kandu, kui siis waatan tagasi, teeb ta nii naljaka, ja waga näo, nagu poleks olnud midagi. Ta pistab mu fõrd weel läbi selle woaga, mida alati kannab kaapas. Ifegi tühine asi ajab teda nii wihale, et ta on walmis kõigeks.“

Kent oli tõepoolest meeleheitel.

Oliver wiikstas läbi hammaste: „Sm, — wõi tal on nuga!“

„Ütlen sulle, nii teraw, et wõiks ajada habet.“

„Kust ta selle sai?“ küsis Oliver.

„Ma ei tea seda, see on tal juba mitu kuud.“

„Miks siis sellest ei teata?“

„Küll ma juba hoian end,“ wastas Kent. Juba see möte, et ta peaks sellest teatama ülemusele, ajas hirmu peale.

„Pead weel palju õppima, mu pois.“ — Oliveril oli nii wastik, wõrastaw toon. „Pead weel õppima — siis on ebu nii mõnigi fõrd. Waata, ma sain kümme aastat. Poolteist aastat olen istunud ära ja mul tarwitseb istuda weel waid kaks ja pool aastat. Tead, miks? Olen nii mõnigi fõrd, sulle wõin ju seda öelda, olen mõnigi fõrd direktorise paar piffasja...“

Kent raputas pead. „Znimene, oled sa lollakas,“ ütles Oliver. „Kellelgi ei tarwitse ju teada, kes seda ütles. Seda ei awaldata ju.“

Süis ta lahkus, jättes Kenti üffinda oma mõtetega. Tal oli wäheke halb. Ta oli fiudel, et Oliver lähes nüüd inspektor Wallace juure ja ta fõdametunnistus hakkas piinama.

Tal oli tuune, nagu juhtuks midagi. Ta teadis ka, et seda ei saa enam heaks teha, mida ta oli öelnud ja hullumeelne hirm waldas teda iga fõrd, kui Wallace ilmus wangla hooiwile. Aga ta ei unustanud Oliveri sõnu. Kuus aastat oli ta wõitnud, et inspektorile wäheke-wahel...

6. peatükk.

Kõik seisid reas. Nagu sõburid nad läksid süügislaali ükstei ei tohtinud kõnelda. Koridoril seisid waluurid lastewalmis püüsidega.

„Källe oad!“

Jälestusega wöttis Butch taldreku, nuusutas toitu ja sükkas selle siis eemale. „Püü kurat, kõrbenud ja hapu. Sakskümmeandüks korda näbalas ube ja ikka ube.“ — Igast reast kuuldi nurinat.

Wallace seisis keset saali. Ta pilgub puurisid kõiki, et jälitada rahu. Aga nurin kaswas järjest.

„Sina rääkisid,“ karjus ta, lähenedes Butchile.

„Ei, härra inspektor, aga oad...“

„Mis?“

„ütlesin waid ei, härra inspektor, ma pole kõnelenud.“

„Annan sulle seda nõu. Sama ütlen ka Morganile ja kõigile teistele!“

Ta läks edasi. Butch waatas süütu pilguga lakke. Aga suunurgist urises ta: „Oh, kuis wihtan seda inimest. Peaks olema kõhurääkija, siis wõiks sellele inimesele öelda kõik, mis südamel.“

„Ole wait,“ hoiatas Morgan. Wallace oli wahpeal läinud wälja rõduse. Rahulolewa naeratusega seisis ta seal, jälgides terawalt igat liigutust saalis. Kui oad olid korjatud ära, toodi uued waagnatüüed ja hakati jagama portsjoneid. Tõusis uus nurin. See paisus tugewamaks eelmisest. „Need mudakalad haigewad kiiklalt, kui neid pühapäewal antakse esimest korda. Aga kui nad on seisnud esmaspäewani ja siis keedetakse teist korda, püü kurat,“ wandus Butch ja Joe Lajensky toimus ta eeskujul. Teisedki hoolitseid kõigiti selle eest, et tal ei tarwitseks sõimata ükstei. „Ole rahulik,“ sosistas Morgan, „sa oled Wallace pilkude märksaunaks.“

„Nas need lurjused tulewad,“ urises Butch juba nii walgusti, et seda kuulis iga saalis wiibija. „Sõõn neil nina siise, et nad ei saa enam haista neid haigewaid kalu.“ Teised kes nägid Butchi järjest kaswawat julgust, tundsid endidki julgemana ja karjusid läbi segi: „Sa seda solki peab inimene sööma.“

„Selle peaks Wallacele makku toppima, seda solki ei puudutaks ükstei koer.“ Butch, kes nägi oma algatuse rahustawaid tagajärgi, ja keda ta oma sõnade kaja teinud poolhulluks, wöttis oma taldreku, paisas selle wastu seinu rippuwat silti, millel seisis, et rääkimine keelatud, ja karjus:

„Sgige ise feda folk, te sead!“

Wallace, wihaft furnukahwatu, ruttas alla rōdult ja karjus: „Kes see oli?“

„Mina!“ wastas Butch ja tōnfis āhwardawalt pūsti, „sa nadikael, mis sa õige enesest mõtled, et meile annab süüa fākraft sōnnit.“

Kogu ruum oli ārewuses. Kōit hakkasid waljusti karjuma. Wahid rōdul seadsid pūssid lastewalmis ja jäid ootama, mil Wallace annab kāsku tulistamiseks.

Morgan tegi meeleheitlikke katseid Butchi sündida istuma omale kohale, aga wiimase endawalitsimine oli läinud. Nāhes Wallacei lähenemas, wōttis ta ühe teise taldrefu ja taitis selle Wallacele paisata nātku, ent tabas teda waid wastu kōhtu, mis siiski kufus saalis esle pōwrase naerulagina.

Tuli juure nusi walwureid. Wallace ümbritseti politseinihest lastewalmis rehwadega. Butch seisis āhwardawas pōofis. Wangid tagusid nuge, kahwleid, tassē, taldrefuid wastu lauda. Saalis walitses pōrgulärm. Lōpuk paisati taldrefuid ja tassid pōrandale. Wihapalawik oli wallanud kōiki. Jäid tähelepanemata Wallace'i sōnad, kes täiest kōrist karjudes palus rahu.

Paljud olid pinkidele tōnsnud pūsti ja pilbusid walwureid toidunõudtega. Ja siis kostis üldise lärmi hulka Wallace'i kāsklus „tulud“.

Kōlas kōrwulustaw kogupank ja hirmunud karjed. Kōit wangid, peale Butchi, lastusid tagasi pinkidele wõi pūksid heita pōrandale.

„Eks laske aga, te koverad!“ karjus Butch, wahetpidamata rusikaga pōrutades lauale. „Wõi arwate, et kardan teie pūkse? Kas te's mind ei tunne, olen lastnud kullipilbujatega, kāige pōrgu oma tulkidega! — Ja miks te's nūüd kīürutate siin, te memmed? Kapatage neile nātku see folk. Miks te kardate? Mida on teil weel kaotada?“

„Jstu, Butch,“ karjus Wallace, „seeford lasime weel õhtu, aga järgmine kord tuleb see sulle. Jstu.“

Butch waatas saalis ringi, leidis end äksinda pūsti, kehitas siis pōlgistikult õlgu ja istus. Samal hetkel lendas üks lasti ja sisse tormas direktor. Ta hüppas lähemale pingile ja karjus: „Kolm päewa järgimõõda antakse teile kala. Kuulake mind. Ma ei laida, et tõstate kaebust toidu pāraft, aga sel wiisil te küll ei jõna kaugele. Kas te ifegi ei leia feda. Te teate ju, kuhu poole wõite pōwrata kaebusega. Olen alati walmis kuulama teid. Kui aga katsute teha māsflu, pūhiate jõnda sibile jõuga, teeb mulle lõbu nātdata, et mina olen tugewam. Teil pole õigust endi ega meie elu saata hādaõhtu. Olen selle maja ülem. Ma pole teid

ju kutsunud sija, aga et te fiiski olete siin, peate täitma minu käsku. Pidage seda meeles."

Ta tegi pausi, tahtes näha, millist mõju avaldasid ta sõnad wangidele.

"Kes tegi algust?" küsis ta. "Butch," kirjus Wallace. — "Butch, neli nädalat kartseri." Siis ta hüppas maha pingilt ja läks.

Wallace käsutas mõned waluurid Butchi lana juure. Morgan jostistas Butchile midagi toonis, mis ei kannatanud waturääkimist: "Nuga sija." Butch nõjatus äkki rinnaga wastu lauda. Ta näis hetke kõhklema, wõttis aga fiiski noa ja surus Morganile piisku. Siis tõusis ta püsti ja lasi end ära wiia. Morgan andis jelle Joe Lajenskyle, kes istus ta paremal pool. Wiimane andis jelle lana alt Dopey'le. Dopey andis jelle Butnamile, ühele meksiklasele. Wiimane ulatas noa Kentile, kes istus lana ääres wimase-na. Kent ei tahtnud wõtta seda, aga talle suruti see piisku wägivaldselt ja ta pistis jelle ruttu oma kumme tasku. Külmal higi ilmus ta otsmikule, nii tundis ta hirmu noa pärast.

Wahepeal olid waluurid ümbritsenud Butchi. "Otsige ta läbi," käskis Wallace. Butch naeris. "Mul pole ju midagi."

"Kas sa kuuled, mis ta weel räägib! Tõsi, pole midagi, ainult nuga, mis?"

"Minul nuga?" Butch oli haawunud. Teda otsiti läbi, ent ei leitud midagi. Wallace otsi kees wiha pärast.

"Noh ilus. Sul on nüüd aega terwelt neli nädalat mõelda jelle üle, kuidas peab inimene end ülal pidama. Selle ajaga sa ifegi õpid ära lanakombed, pane tähele."

"Aga ma pole ju teinud midagi," leidis Butch, kui teda wiidi kartserisse. "Tegin waid wäheke nalja. Siin et tohi ka põrmugi lõbutseada."

7. peatükk.

Morgan oli wäga surutud meeleolus. Ta oleks meeleldi tahtnud teada, kuis sõber Butch end tunneb kartseris ja kas advokaat sai kätte kirja. Ta ei mõistnud end aidata teistki, kui et töötas kui hullumeelne wangla weskis, mis wangidele andis küllalt tööd päewad läbi. Morgan wõpatas, kui üks waluureist talle koputas õlale ja sõnas: "Sinu advokaat tahab sinuga kõnelda, Morgan." Morgan ei julesenud endas äratada lootust. Tal tuli wäga harwa pettumust, sest ta ei uskunud kunagi midagi. Kõnesaalis nägi Morgan oma advokaadi, Michael Moran Dunni, alati naeratawat nägu.

„Mul on sinu jaoks paar meeldivat uudist,“ algas Dunn.

„Said sa kätte mu kirja?“ küsis Morgan pool sosinal.

„Ja, aga mul on julle teatada palju tähtsamat.“

„Oled hulluks läinud, wõi?“ pürskas Morgan.

„Zumala päraft, ära wihasta, waid kuula. Wabastafin find. See karistus muutub tingimusi.“ „Pea meeles, kui tulen wälja, lõõn su pealuu sisse selle eest, et julged minuga teha nii rumalat nalja.“

Dunn waid naeratas. „Süwa, ütlen seda julle otsekohhe nätku. Tähtsin find tase-piisi ettevalmistada, et sa ei erutuks liiga palju. Homme tuleb wälja.“

„Mis?“

„Homme sa wabaned wanglast.“

„Sina, kui sa ei lassa narrimast mind, murran ju kondid katti ükshaawal, kui wabaneid siit.“

„Ole'nd mõistlik, Morgan. See on selge tõsi, mis julle praegu ütlesin. Tulin just direktori juurest.“

„Znimene ütle, kuidas sa sellega walmis said?“

„Noh, peab tundma asja ja siis pole see kuigi raske. Olgu muuseas wõeldud, see nali maksis mulle kümme tuhat. Usun, sa annad mulle selle ilusasti tagasi. Loodan, et sa ei hakka ju magama kui wabaned.“

Dunn kõhles. Siis pöördus ümber, et näha miks Morgani näoilme nii järsku oli muutunud. Wendest sammus mööda noor neiu. Morgan tõmbus näost punaseks ja wärises: „Dunn, see on tema.“

„Ah sa räägid sellest tüdrukust, sellest mulle kirjutasid?“

„Ja, ja.“ Morgan oli liig erutatud, et kõnelda. Ta seiras waid tütarlast, kes arglikult piilus naise poole, kust tuld wangid. „Tule,“ kogeles Morgan, „ma ei taha, et ta mind siin näeb. Lähme sinna nurka. See on tema. Oleksin teda tunnud kõijal.“

„Ma sõitsin selle neinga seltsis siia,“ ütles Dunn.

„Püüdsin ta'ga ka juttu teha, aga ta on külm nagu miljo-näri süda.“

„Dunn,“ ütles Morgan ähwardawalt. „Annan sulle nõu tütarlaps rahule jätta!“

„Zumala päraft, ära kardada, ma ei tunne ju tema wastu mingit huwi,“ kaitstes end Dunn. „Ma ei mõista, miks sa nii wihaselt karjud kui kõneled minuga?“

„Ah jätta, parem kuula, mis sul teha tuleb. Sa ütlesid, et tulen homme wälja. Süwa. Siis peab jälgima seda tütarlast, kui ta lahkeb rongilt, et näha, kus ta elab. Wõi kattu tagasiõidul kõnelda temaga, ütle, et sa wõid aidata tema sõpra. Poisi nimi on Kent. Tee kõik, mis wõid, aga ütlen sulle, oma kätel jätta mängust wälja.“

„Hüwa, Morgan, aga ütle, mis saab selle kümne tuhandega, millega sind wälja toon?“ Dunni kõne oli jälle muutunud asjalikuks.

„Ma pole find weel kunagi jätnud hätta. Küll öendan sellegi, ära murekse.“

„Mii siis nägemiseni. Tule homme minu büroosse ja ära unusta, minuta oleks sa weel tillunud siin paar aastat.“

Morgan hiilis ettevaatlikult wälja. Ta ei tahtnud, et Anne teda näeb wanglas.

Wäljas kohtas ta Kenti. „Naa, on sul külaline, wäike?“

Kent waatas talle ükskõikselt otsa ja noogutas. Morgan läks tagasi töö juure.

Ta oli ärarääkimata õnnelik. Ta oli nii, et ei juutnud taibata, miks ei julge ta ikka weel uskuda seda: Homme, homme lähen wälja . . .

Wahepeal jutles Kent Annega läbi traatwõre. „Sa näid nii kahwatuna ja õnnetuna, oled sa haige?“ küsis Anne murelikult.

„Ja,“ ohtas Kent. „Mind teeb haigeks siinne toit, teewad haigeks need metsloomad mu ümber. Do, Anne, ma ei suuda seda kauem taluda. Lähen siin hulluks. Kas te pole katsunud õnne presidendi juures?“

„Siiski, oleme teinud kõik, mis wõimalik. Käisin ise isiklikult tema juures. Ta oli wäga lahke ja wastutulelik, ütles, et tal on tõepoolest kahju sinust, kuid seaduse wastu ta ei saawat teha midagi. See peab olema teistele hoiatuseks . . .“

„Seda loba ma tunnen juba. Need koerad weel tapawad mu,“ karjus Kent.

„Sa ei tohi nii kõnelda,“ palus Anne, „püüan teha kõik sinu heaks, mida aga suudan. Kõik su sõbrad katsuwad find aidata jõudu mööda, aga ma ei taha anda sulle asjatuid lootusi. Sul on kergem kanda karistust kui sa tead, et see on paratamatu. On küllalt neid, kes on läbielanud samad päewad, mis sinagi praegu.“

„Jäta mind rahule säärase loriga,“ wihastus Kent, kel oli juba nutt waraks. „Parem tehke midagi, aga ärge kõnelge mulle alati üht sama juttu, millest pole mul mingit kasu. Peab ju ometi leidma mingi tee siit pääsemiseks. Tead sa, kui kuulen kõnelewat inimesi üffitswangistusest, siis mul jääb hing kinni.“

„Zumala pärast, mis on see üffitswangistus?“

„Ah, tead sa, ma juba kõnelen samuti nagu need poisid siin, mõtlen ifegi nende mõtteid juba. Nad kõik püüawad leida mingit wõimalust siit pääsemiseks.“

„Aga“, Anne ei suutnud hoida tagasi pisaraid. „Peab leidma midagi, mis aitaks sind, kas hea üllalpidamine või et nad sul teeksid elu kergemaks või isegi sind warem . . .“

Musikid Kenti näos tõmbusid, nagu muutus rõõmsamaks. „Ja“, ütles ta nagu mõttes. „Du üks pääsetee, mis wõi siit wälja enne tähtaega. Seltsake, see olla wäga mõistlik. Ma küll polnud sellega nõus, aga usun siiski, et teen seda.“

„See teeb mu meele rõõmsamaks,“ sõnas Anne, ja surus näo wastu wõret, nagu tahaks teda lohutada, talle anda julgust sammuda teed mööda, mis talle endale tundmata.

„Ja, on olemas üks tee ja mina ei jäta seda kasutamata,“ jatkas Kent. „Ma neile näitan. Miks peaksin neid heksitama. Sa ei tea, mida tähendab elu siinses asutuses. Milline piin see on tunda iga päew, iga minut, iga tund, kuidas sa oled siia nagu kinni needitud, et pole lootustki wäljapääseda — see wõib teha hulluks ja tean, ma ei kannata seda enam wälja. Lähen lihtsalt hulluks. Tead, keegi ei suuda seda taluda.“

Meisik pill Kenti silmist andis koshunud Annele selget tunnistust, et tema jaoks pole mingit lohutust.

Neile lähenes waluur. „Aeg on täis.“ Ja Annele sõnas ta: „Mul on kahju, preili, aga te ei või jääda kaenmaks ja sina „wäike“ mine.“ Nad ei wõinud isegi suudelda.

8. peatükk.

Kent oli oma otsuses kindel. Ta tundis küll hirnu selle otsuse juures, aga ta teadis, et ei jäta kasutamata ainustki wahendit, et aga wõimalikult lähendada oma karisluslaega. Kui ei saanud teisiti, ta wõis ka saada reeturiks, aga ta ei pääsema wälja iga hinna eest.

Ta mõtisklemist segas Morgan.

„Naa, wäike, homme sa ei näe mind enam.“

Kent oli üllatunud. „Mis sa sellega mõtled? Arwastin, et sul tuleb weel tubli ports aega siin weeta?“

„Ja, aga see on nüüd kõik seljataga. Tead, mul on tore adwokaat ja peale selle — tingimusi.“

„Sa lähed — sa oled waba?“

Kenti häältest paistis halvasti warjatud kadedus. Teemas tõusis määratu wiha inimeste seaduste wastu, kes teise lastid wabaks ja teda hoidsid ikka weel kinni puurilinnuna.

Morgan katkus teda lohutada: „Ära tee nii kurja nagu,“ ütles ta, „kes teab, ehk wõin wäljas midagi teha sinu ka-

fuks, külastada ju pruuti wõi kellegile wiia sõnumit. Seifan meelesdi sinu käjutuses."

Kenti wihase wastuse sumbutas sireen. Wangid wiidi tagasi kongidesse. Minekul meelestus Kentile, mille päewase erutuse tõttu täielikult oli unustanud: nuga oli ikka veel tema taskus.

Kongis ta kohtus uesti õnnest särawa Morganiga, samuti unega, kes pidi asendama Butchi, sest terwelt neli nädalat ei wajanud ta ju oma magamispinki.

Morgan walmistus juba lahkimiseks. Ta tegi tarwilisi korraldusi — et teistele ja endalegi oleks selge, et ta on siin wiimast ööd, sest uskus kindlasti: enam nad mind ei taba. Unustuluul seadis end sisse. Kent oli õnnetum kui kunagi waremalt: kaob Morgan, hirmul noa pärast, millega ei mõistnud midagi peale hakata. Rõõm, et Butchist wabanen neljaks nädalaks, polnud midagi selle wastu.

Ta ronis oma koikusse ja peitis pea patja.

Siis juhtus midagi kohutawat. Nende kongile lähenebid walwurid. Üks kisti lahti ja Wallace karjus:

"Tulge wälja, kong otsitakse läbi."

"Olge lahked, otfige aga," ütles Morgan, kelle rõõmu ei näinud rikkumat mistki, kui kõik kolm astusid wälja. Wallace ei wustanud. Ja siis tuli läbiotsimine, mis kestis waib mõned minutid. Wallace astus kongi, kust wiitwa pärast wäljus Morgani mantliga.

"On see sinu, mis?" küsis ta.

"Ja, aga ainult homsent," wastas Morgan särasilmil. "Somme annan selle riigile tagasi."

Wallace waewalt kuulis wiimast lauset. Ta pistis käe lüue tasku ja näitas Morganile nuga. — Morgan ei saanud esmalt aru. Ta ei suutnud kuidagi uskuda ja pidas seda kõike wiirastuseks.

"Aga Jumala pärast, Wallace, ega te ometi usu, et näüüd, kus wabanen homme, saan hakkama äärase asjaga. Ega te ometi usu, et mul oli nuga."

Jälle nuris ta pill kõiki, politseinikest peale, kuni usutuluksani, kes oli tulnud Butchi asemele, — aga ta ei leidnud mingit lahendust.

Siis aga langes ta pill Kentile ja kohe oli talle selge, kes pani tasku selle noa. Ta kargas Kenti kallale, surus käed ta kaela ümber ja oleks poisi kägistanudki, kui walwurid poleks tulnud wahesele.

Ta käed pandi raudu. Kent trüfus tagasi kongi. Morgan wiidi ära.

Morgan oli õppinud filosoofilise rahuga wõtma wastu kõik, mis kunagi läheb wiltnu. Ta lootis alati kõige halwemat, oli alati walmis wõtma wastu halwimat, nii et ta

kunagi ei võtnud tõsiselt, kui tal millegis juhtus olema õnne. Ta oli harjunud õnnetustega. Seeford aga oli õnn tulnud talle ootamatult. Saatus oli temale soovinud head ja ta ei tahtnud uskuda seda, oli waid pikkamööda harjunud selle mõttega: ei wõi enam midagi juhtuda, homme olen waba: — Ja ta harjus sellega, lootis homme alata uut elu. Wõimalik, et Annetti näha, olla jälle inimene, minna kuhu tahtis, heita magama mil soowis, tõusta üles mil heaks arwas, walida sööki, kanda jälle ülikonda, — lühidalt, olla waba inimene. Nüüd ta oli kord juba jõudnud harjuda selle mõttega ja tal oli sellest raske loobuda, oli raske uskuda, et kõik on möödas, et wabaduse ajemel peab minema kartseri. Waid siis, kui sellest saadakse aru, wõib mõista, millise ürginimese wiiskamisega Morgan mõtles Kentile, kellest teadis, et tema oli see, kes temalt rööwinud aastaid wabadust, teda süüandnud suurimast õnnest tagasi sügawamasse meeleheite kuristikku.

Morgan jõudis kahes asjas kindlale otsusele: Peale selle, kui talt näpati loodetaw wabadus, oli talle selge, et ta ei jää kauaks enam wanglasse. Ta küll ei teadnud weel, kuidas suudab pääfeda wälja. Ja teiselt, ta tahtis kättemakka kõige eest, mis talle on tehtud. Ta tahtis wabaneeda, et tasuda Kentile. Seda ta kawatsetes teha kõige karmimalt, tahtis wõtta ära ta pruudi. Morgan oli kindlas weendumuses, et suudab wõita neiu armastuse. Nüüd ta tahtis teha juba kättemakkuks.

Kartseri rauduks awati. Walwurid tõukasid Morgani kongi, kus polnud midagi muud peale paljaste seinte, polnud walguft ega õhku, ja wabastasid siis ta käed raudust. Morgan ei awaldanud mingit wastupanu. Ta teadis, et sellest polnud kasu.

Kongi üks suleti. Teda ümbritses pime öö. Säärane öö ümbritseb teda terwelt neli nädalat. Neli nädalat ta saab wett ja leiba, wana, kuiwanud leiba, aga ta ei wõi näha, kas see on hallitanud. Ja seisnud weft. Tuli lobada tükk aega enne, kui wõis juba leida. Neli nädalat tuli tal magada paljal, kõwal kiviwõrandal. Ta oma kongi magamispiin on nagu paradüüsi woodi selle kõrwal. Neli nädalat ei saa kõnelda ühegi inimesega, seft pidi karjuma kõigest jõust, kui wõis endast kellegile anda märku ja warsti nõrkes jõud sedawõrd, et ei suutnud enam karjuda.

Morgan teadis, et kusagil läheduses on Butch. Tal ei tulnudki nurida kawa, kui kuulis hüüdu. Morgan wastas ja Butchi hääl kolas jälle:

„Hallo, mis sina siin oled?“

„Sinu nuga,“ karjus Morgan wastu.

„Minu nuga,“ mõirgas Butch.

„Ja, nad leidsid selle minu taskust; pidin homme just saama wälja.“

„Kust said ja minu noa?“

„Keegi oli fohutanud selle minu tasku.“

„Kes? Kui tulen wälja, ma näitan neile,“ karjus Butch. Ta häälest wõis kuulda põlewat wiha.

„Ah jäta,“ wastas Morgan, „diendan selle asja ise.“
Siis waltisid mõlemad.

Nad ei rääkinud palju selle aja tessel, sest neil tuli hoida jõudu. Oli ifegi neid, kes unustasid kartferis kõnele- mise hoopis ja wälja tulles pidid seda õppima unesti, nagu wäikesed lapsed. Mõned koguni unustasid nägemisege ja neil oli tegemist, et seda jälle õppida. Waitus kõmises nende för- wus, nagu kõue müüri, nende endi hääle kohutas neid ja fohutawad mõtted piinasid neid neljanädalise pimeduse tessel. Oli wõimata eraldada päewa ööst ja nad tundsid wõimatut igatfust harilikku fohutawalt monotoonse wangla- elu järele. Nad on kaiffetud nägematute putukate wastu. Siis, ühel päewal awanes longikus ja kõla hүүd: „Tulge wälja.“ Mõni neist kuuleb seda hүүdu, kuid on ka neid, keda tuleb kanda wälja.

Morgan lebas kõwal kiwipõrandal, liig nõrk selleks, et end liigutada. Keha oli tuim, pufsilbõke waewalt tunda, ta oli kaotanud meelemärluse — miski tema juures ei tuletat- nud enam meele toda tugewat meest raudsete närwidega.

Butch lahtus kartferist wihase wandumifega, uhke sel- lele, et wõis wäljuda oma jalgel. Morgani näowärw oli muutunud halliks, kui kolmekümne öö-päewa järele walwur teba tahtis wälja lasta. Ta tuli kandraamil wiia wangla hospidali. Kutsuti arst. Tema assistent, keegi karistus- alune, kes wäljas samuti töötanud arsting, seis is tema woodi juures ja unistas päewast, mil ise saab jälle wabaks in- imeks. Arst kõmbas tufajelt ära kraabi Morgani poolawat- tud huulte wahelt.

„Temperatuur alla normaali,“ pomises ta asjalikult. Ja assistent kirjutas selle üles oma märlmilku.

„Puls kõnaskümmend“, jattas arst sama ükskõitfes too- nis. „Singhamine kaksikümmend kahelja.“

Kui arst tahtis lahkuda, langes ta pill linaga laetud kogule woodis. „Ah ja, pidin peaaegu unustama teatamast teile, et Cartes suri täna peale lõunat,“ ütles assistent.

„Mii, arwasin kobe, et ta ei pea seda wastu. Soolit- sege, et laip wiitakse furnukuri.“

Mõlemad lahkufid toast.

Morgan avas filmad. Viigutamatult tõmbas ta täiel jõumil sisse värsket õhku. Siis hakkas filmitsema tuba, kuhu oli tunginud juba õhtuhämarus.

Viivu pärast ilmus tuppa kaks meest. Põllugi heitmata Morganile, nad astusid kõrvalwoodi juure, et wiita ära koristuswang Carteri maijed jäänused.

Morgan lebas walfelt. Ta tundis küllalt hästi tuba kus wiibis, sest oli seda koristanud terve kuu. Ka teadis ta furnuuru asukohta, teadis, et sealt wiib üks aeda. Zgaford peale hukkamist elektritoolil, wõi kui keegi suri haiglas, sõitis wangla must furnuwanter sisse sellest uksest, laip lükatil peale ja sõit läks wangla kalmistule, mis asus tangel linnast väljas.

Morgan teadis täpselt, mil ajal tuli furnuwanter. Ta ajus walmis hädaohilik plaan. Kui waid poleks seda neetud nõrkust! Siiski, kui talle toodi sooja, kofutawat lihaleent, millega niifutab oma kuiwanud kurtu, teadis Morgan, et wiib selle läbi.

Arst tuli weel kord, katsus Morgani pulsfi ja ütles:

„Homme on ta terve. Laske ta wõsels weel siia jääda. Siin on rahulikum.“

Siis jäeti tema üffinda.

Toa ukse juures põlew öölamp heitis nõrka walgust ümbrusele. Morgan ronis woodist wälja. Hirnuga tundis ta, kui raske ja walus oli liikumine. Nimasena langes ta wordisfe tagasi. Aga mõte wabadusele andis nagu uut jõudu ja teistkordfel katsel jõudis siiski minna ukkeni. Siin ta pidi seisatama, et tõmmata hinge ja kuulatada. Kui polnud kuulda midagi kahtlast, awas ta ukse ja hiilis pimedasse furnuuru. Silme aegamisi harjudes pimedusega, suutis Morgan eraldada asju ruumis. Läbi kitsa, wõretatud afna paistis wäljast nõrk kuuwalgus. See oli nagu walguse meri, kui seda wõrrelda kartseri pillase pimedusega.

Morgan kõhles. Kui põgenemiskatse äpardub, tuleb tal minna tagasi kartseri ja siis ta ei lahku sealt enam elujana. See oli kindel. Ent igatsus wabaduse järele oli liig tugev . . .

Surnuwantri saabudes polnud walwureil aimugi, et nad Carteri asemel wiitwad wälja Morgani. Wiimafel oli tegemist, et teeselda furnut. Pääsnise lootus andis talle tarwilist jõudu säärase hädaohiliku numbri läbiwiimiseks.

9. peatükk.

Morgan kallas endale uut viskit ja vaatas ümberseis-
jate ehmunud nägudele.

„Jutusta nüüd, mis siis juhtus,“ nõudis ühe filmaga
Pete. Kõik lanakaaslased olid temaga ühel arvamisel.

Pögenenud manglast, oli Morgani esimene tee endiste
föprade poole lootuses, et need teda aitavad.

„See neetud sõiduk pildus mind järjest ühelt küljelt
teisele,“ jatkas Morgan. „Sealt oli õige lihtne wälja tulla,
sest auto üks polnud lukustatud. On selge, nad ei wõinud
arwatagi, et veel samal ööl laip nende wantril tõuseb ellu.
Kartsin, et murdsin kõik omad fondid, kui hüppasin autost
wälja. Olin esimesel hetkel päris uimane, aga siiski suutsin
ajada jalule. Oli täiskuu. Nägin veel auto punast tuld,
kui see parajasti keeras nurga taha. Mulle tundus kogu
asi nii naljakana, et pidin tahtmatult naerma.

Aga mul polnud kaua aega lõbutseda. Kuuldes unba-
wat wangla sireeni, teadsin, et mu põgenemine oli awasta-
tud. Olin palja jalu, seljas waid wangi särk. Mu wälki-
mus polnud kuigi kiiduwäärne, aga ilm oli soe ja õnneks ei
liikunud ühtegi inimest sellel teel. Vonksin siis teed mööda
edasi, ilka lähemale linnale. Dotasin, et sõidab mööda mõni
piimawanker, kuhu wõiksin pugeda tähelepanematult. Aga
mul polnud õnne.

Siiski — tee ääres seisis auto. Sealt leidsin mantli ja
paar kummisaapaid. Riietusin. Läksin üle tänawa auto-
seisukohale ja jõudsin märkamatuks autosse. Mul oli waid
üks walik: welda juhile tött. Lubasin talle sada dollarit,
kui ta wiib mind kohale. Kartsin muudugi, et teeb alarmi.
Aga ta oli siiski tubli poiss —“

Sõbrad, kes ta eest maksnud sada dollarit, soowisid talle
tormiliselt õnne. Nagu lapsed rõõmustasid nad oma kolleegi
wahwuse üle.

Majas, milles nad elasid, aius lokaal, mis oli sama
halwa kui hea kuulsusega. Endaistmõistetawalt oli seal ka
napsu. See oli külladaseks põhjusiks, et lokaal oli täis ööd
kui päewad, ehk küll igaiks teadis, et see kuulus kardetawa-
male roimarite bandele.

Selles lokaalis nõbriti külalisi wäga lihtsal füsteemil.
Kõige pealt hinnati ära iga unstulnu. Teati, et tal polnud
kaafas palju lahtist raha. Kahtlemata aga oli tal taskus
ishekiramat.

Õsmalt joodeti unstulnu täis ja siis esitati talle üheksa-
kümmet kahesja dollariline arwe. Tegelikult aga polnud ta

joonud rohkem kui kümne dollari eest. Teadagi, et ta hakkas protesteerima, vaatamata joobnud olekule. Siis kutsuti ärijuht, kes külalisele püüdis selgeks teha, et ta purjus peaga ei mäletawat, kui palju oli tellinud. Kui ta aga fiiski ei uskunud, jäätti teda kelnurite hooleks, kes rewideerinud ta taskud, tema siis wiskasid usse taha.

Wäljawisatul oli täiesti asjatu usse taga lüüa lärmil wõi kutsuda politseid. Seega walmistaks ta ebanugawusi waid endale; taaks weel karistada joobnud oleku pärast.

Siis oli neil weel üks triff, mis tawaliselt tõi suuremat tulu. Näiteks, kui keegi ei suutnud maksta arwet ja andis tšheki, wõeti see alati rõõmuga wastu. Ärijuht oli wäga lahke ja täitis ise tšheki. Waene külaline aga ei teadnud aimatagi, et tarwitataw tint oli sümpaatiline, millel on omadus hiljem muutuda nägematuks. Waid allkiri kirjutati ehtsa tindiga. Polnud ka mingit kasu kui järgmisel päewal tšheki tühistati. See lunnastati lohe peale panga awamist.

Kuid mõnikord nad läksid weelgi kaugemale. Tšheff häwitati andja enda silme all.

„Loodan, et olete korralik inimene,“ ütles sel puhul ärijuht. „Nardan, pole ilus kui teie pangale esitatakse süüraane tšheff. Me usaldame teid niisama.“

Häwitatud tšheff polnud aga sugugi sama, mille aunud wõlglane.

Petetus ei protesteerinud kunagi. Järgmisel päewal nad ei kõnelenud kellegile, kus olid weetnud mööbunud wõ.

Sel moel sai lokaal hea „jootraha“, nagu seda nimetas bande juht Franz Duber. Sellest jatkus kõigi tarwiliste kulude katteks. Sellest makseti sada dollarit autojuhile Morgani eest. Samuti tuli sealt see kümme tuhat, mis läinud wangla direktorile.

Morgan oli wäsinud. Ta polnud jõudnud weel kosuda kartserist saadud nõrkusest. Aga ta ei tahtnud heita enne magama, kui on kõnelenud oma advokaadiga.

Sellepärast ta läks alla baari, sest muudu oleks olnud wõimata peletada eemale pealetikawat und.

Stin ta kohtas Franz Duberit. „Mu poisu,“ ütles wiimane, „sa näid wõitlewat mega, noh, küll warsti näed nalja. Ware tähele.“

Jättes Morgani ühinda, Duber kiirel sammul lähenes kellegile wanemale härrale, kes rahulikult magas lana ääres. See oli keegi pankur, kes terwe nädala iga päew külastas seda lokaali.

Ta oli alati joobnud aga teda ei piinutud. Tähti enne wõita tema täielikku usaldust ja siis teha puhas wõ.

Kelnerid kandsid kofku tühje šhampuse pudeleid ja panid need pankuri laua alla. Duberi märguandel istus laua juure kuns baaribaami. Igaüks sai ette pooleni tühjendatud klaasi. Orkestrandid wiskasid endalt kuned ja teesklesid joobnuid.

Siis algas muusika. Baaribaamid hakkasid laulma ja kallistama magawat wanahärrat. Wiimane wirgus unest ja tõstis ehmunult pea. Külalised olid lokaalist wõimafeni lahkunud. Duber tüüris uhkel sammul ainfa külalise laua juure ja küsis:

„Noh, kas lõbutsejite hästi, mr. Royce?“

Wanahärra lõi üksteistelt käega ja küsis: „Palju on aeg?“

„Mõne minuti pärast seitse,“ wastas Duber. „Olete wähenendanud tublisti me šhampuse tagawara. Aga peaaft on, et teil pole tarwitsenud tunda igawust.“

„Mis te ütlesite?“ küsis mr. Royce ja katkus üles tõusta. See aga ei õnnestunud.

„Drukene, joo weel lonksuke,“ meelitas üks tüdrukuit.

„Käige pörgu!“ purstas wanahärra. „Laske mind wälja.“

„Arusaadaw — tüdrukud, jätke tema rahule,“ oli ka Duber nõus. „Bill, too arwe.“

Talle esitati neljakümne kahe pudeli šhampanjeri arwe, määrates pudeli hinnaks kakskümment dollarit. Peale selle kaks ja pool tundi orkestrit ja kõigi kuu tütarlaste õhtusööl järgmise nelja nädala jookful.

Nii tuli kogusummas tuhat kakssada dollarit.

„Tuhat kakssada dollarit? — Kus on mu autojuht? — Kutsume Jim sisse.“

Ja Jim tuligi. Talle lubati tubli summa kui ta walestab. Ja Jim polnud mees, kes jätab kasutamata juhust.

„Tegin korduwalt katseid teid wälja tuua, härra direktor. Aga te saatsite mind iga kord ukse tahta. Sain aru, et soovite segamatult laamendada.“

„Kui teil pole kaftas nii palju raha, härra Royce,“ tähendas Duber, „sits wõite ju anda tšheki.“ Et pankur olt harjunud tšhekkidega, ta lõpuks nõustuski. Mis jäigi tal muud üle?

Kell oli wähe üle seitsme. „Siwa, olgu minu poolt weel üks pudel!“ hüüdis Duber suuremeelselt. Aga pudelis oli midagi, mis tõi peale magusa rammeestuse. Härra Royce suitkus raskesti unne, millest ta ei ärka enne kella kümnet. Siis jäi neil küllalt aega tšheki takistamatult panku wiia.

„See asi on nii ferge, et läheb juba wastikaks,“ naeris Duber.

Morgan tundis rahutust.

„Kuhu jääb advokaat?“

„Küll tuleb,“ lohutab Duber. „Me aga ettevaatlik. Tead, meil on sinu jaoks paar head otta. Aga ütlen sulle, hoia filmad lahti. Me ei taha, et sa kaod jälle wangla müüride wahle.“

Morgani see jutt suurt ei huwitanud. Ta mõtteid köitis miski muu.

Viimaks ometi ilmus Dunn, rõõmus nagu alati.

„Znimene, üttele, kuis ja sellega hakkama said?“ küsis ta Morganiilt, viimast tormiliselt kaisutades. Morgan ei kuulnudki seda, waid küsis järsku:

„Leidsid üles selle tiitlarlapse elukoha?“

„Jah,“ wastas Dunn. „Aga jutusta enne . . .“

„Kirjuta aadress üles,“ käskis Morgan.

Kirjutanud üles aadressi, Dunn tahtis edasi rääkida, aga Morgan keeras talle selja ja heitis magama. Teda ei huwitanud enam miski.

10. peatükk.

Zuba terve kuu käis mr. Ewerett iga päew Anne Marlowi wäikeses raamatukaupluses, mille ukse kohal seisis suurte tähtedega:

Viimased uudised — Laenuraamatukogu.

Särra Ewerett oli väga armastuswäärne, hästirieta tud noormees. Tal olid süsimustad juuksed, wäikesed wurrud ja kandis farmyprille. Oma kõikwõimsa naeratuse ja sümpaatse häälega ta wõis soendada külmeimadki südamed.

Ta tundis suurt huwi reisikirjelduste wastu. Urus hoolega mitmesuguste kirjanike teoseid. Ütles sagedasti walesti nende nimed, aga nättas end haruldaselt õppimisshimulifena.

Anne Marlowile meeldis too noormees. Ta tundis end teatud määral tema õpetajana. Nooremehelastkudes oli Anne esimiseks mureks, millise raamatu pidi andma talle järgmine kord. Igatsusega wotas Anne järgmist päewa, mil tuli mr. Ewerett, keslega jutlemine walmistas talle erilist rõõmu.

Mr. Ewerett'is poleks isegi tema lähemad sõbrad tunnud ära Morgani. Ta oli muutunud nii hästi wäliselt kui ka sisemiselt. Si enam raasugi endisest juurustajast, kes alati püüdis olla rohken, kui ta tööpoolest oli. Ta oli muutunud tagasihoidlikuks. Waatamata oma ebakiindlale olemasolule, oli ta esinemine julge ja kindel.

Morgani wiha Kenti wastu hakkas kord korralt hahituma. Sunestunud põgenemine oli teinud teda leplikumaks.

Tal hakkas isegi kahju kanti, kes suletuna wangla müüride wahetele ei wõinud kedagi takistada lähenemast oma armastatud neiu.

Ühel hilisest septembri päewal astus Morgan, wõi õigemini härra Ewerett, kaendlas raamat, nagu tawaliseltki, Anne Marlowi wälksesse ärril. SeeFord ta otsustas kindlasti welda Annele, mis tal juba nädalaid pakitseend siidamisel. Aga see tundus talle ilmatu raskena, kui jõudis kätte paras filmapill. Sõnad juurid enne, kui ta need sai tuma kuuldawale. Ta oli küll harjunud kohtlema naisi, ent welda neile tött, oli Morganile uus ja wõõras.

Anne oli nähtawasti lugenud kirja. Oli ilunne, et see teda wahetele pahandanud.

„Miks tulete täna nii hilja?“ küsis ta.

„Mul polnud warem aega. Aga teate, mis mulle walmistab erilist rõõmu? Nimelt, teie tähelepanek, et tuliu täna hiljem kui tawaliselt.“

Morgan, wõi õigemini härra Ewerett, rõõmustas nagu koolipois.

„Jah, see torakas mulle filma,“ oli Anne nõus, minnes ruttu üle teisele teemisele.

„Millist raamatut soovite täna?“

„Noh, ei tea, millist mulle soovitate?“ küsis Morgan, kelle tuju tõstis neiu heffeline kimbatu.

Anne läks riituli juure ja otis.

„Siin on midagi — Dostojewski-Masfokolnikoff: Kuritegu ja karistus.“

Morgan lehitses raamatut, naeris, ulatas tagasi ja ütles:

„Ei, andke mulle midagi Hawaii.“

„Nowelli soovite?“

„Jah, midagi selle taolist.“

„Ma ei tea, kas soovite mõnd kirjeldust, nowelli wõi romaani.“

„Ei, ei, romaani mitte, waid midagi, teate, mis kirjeldab fealfet elu.“

„Tahate ehk sinna jõita, mr. Ewerett?“

„Wõib olla. Oleks hea, kui see sünniks õige pea. Olen kuulnud, et seal olla tore elu. Arwan, seal wõib hästi edasi jõuda, kes tahab tööd teha.“

Anne muutus rahutuks.

„Pea katalogist järele waatama,“ ütles ta ja kadus kõrwalktappa.

„Ah jätke, preili Marlow, ega's mul seda nii hädasti waja pole.“

„Nii, mõtle sin, et tahate kohe teele ajuda?“ wastas Anne ja mõlemad naerfid.

„Oh ei, teate, mind hoiab siin weel — mind hoiab siin weel miski finni.“

Anne ei snutnud taluda Morgani pillu, sest kartis, et ta ütles, mis teda siin finni hoiab. Sellepärast juhtis ta jutu mujale.

„Teate mis, ma keedan wäheke kohwi. Pole weel täna kohwi joonudki ja kui olete mõistlik, annan ka teile tasfi.“

Nad mõlemad läksid kõrvaltuppa. See oli siisstatud lihtsalt, kuid maitsekalt ja ninna tungis meeldiw kohwi lõhn.

Morgan oli õnnelik. Wisanud kübara raamatu hunnikule, wiskus ta wallatult, nagu poisike, lähemale toolile.

„Säärasena kujutlen endale oma kodu,“ ohkas Morgan, püüdes oma sõnade tõelikkust peita ülemeeliku tuju taha.

Anne naeris.

„Ja, nii kujutlen endale oma kodu,“ Finnitäs Morgan weel forb. „Kujutlen, kuis istun siin laua ääres, waatan teid, kui katate kohwilanda ja nii imehästi hoolitsete kõige cest.“

Soo — nüüd oli see öeldud . . .

Talle oli see olnud kohutawalt raske ja Anne naer kõlas wäheke närwiliselt.

„Siin on hirmus kitsas,“ ütles ta.

„Do, ruumi liigagi,“ arwas Morgan.

Anne hoidus talle otja waatamast.

„Wõtte suhkur.“

„Milleks? Teie keedetud kohwi on niigi magus küllalt.“

„Ääen, et olen teile liig palju romantikat lugeda annud,“ ütles Anne.

„Ei, Anne,“ wastas Morgan tõsiselt, „see, mida teile praegu ütlesin, pole mingi liialdus, ega luule, waid selge tõde.“

„Ah jätke, mr. Ewerett, mul oleks teile öelda midagi muud. Nimelt, tahtsin teilt midagi küsida.“

Morganil oli kummaline tunne.

„Asi puutub kellegisese noormehesse, kel läks halwasti. Ta on wangis — teate midagi wanglatest, mötlen nimelt, tunnete seadust . . .“

Morgan naeratas kibedalt. „Wanglatest — hm — ja seadused — hm — ah jaa, pisut ilka tunnen. Ja jah, õige pisut . . .“

Anne wõttis taskust kortsunud kirja. Morgan aimas kobe, et see oli Kentilt. Ta tundis ka ümbril üra wangla margid. Imelikul kombel see ei walmistanud talle mingit kahtlust wõi armukadeduse piinu. Wäruin neiu hääles wõis olla kaastunne, aga mitte armastus. Seda tundis Morgan armuule omase terawmeelsusega.

„Mil wiisil jaoks küll tema sealt wälja tuna?“ küsis Anne.

Morgan rüüpas lonksu kohwi ja lastus siis mugawalt toolile.

„See on raske asi, preili Marlow. Kõige pealt muudugi waja nuruda kubernerist armu.“

„Oleme seda juba katsetanud.“

„Olete kõnelenud wangla direktoriga?“

„Oleme, ent ka see ei annud mingeid tulemusi.“

„Siis pole teha midagi.“

„Kole teha midagi?“

„Arwan küll. Du see noormees mõni teie sõpradest?“ küsis Morgan sunnult. Ja wastuse ees oleks nagu pisut hirmugi tunnud.

„Ma — ma ei tea seda,“ wastas Anne. „Kunagi küll uskusin seda. Müüd aga tunnen olewat kohustatud teba armastama.“

Äkki tõusis ta püsti: „Wabandust, kuulsin, nagu oleks keegi tulnud poodi.“

„Tere õhtust, miss Marlow,“ kostis hääl kõrwalruumist.

„Tere õhtust, härra wahtmeister,“ wastas Anne.

Morgan kohkus.

Kõrwalruumis jutlesid mõlemad edasi.

„Mõtlesin juba, et olete ära läinud, aga üks oli veel lahti.“

Morgan kaalus, peab pögenema wõi mitte. Ei, ta ei toht pögeneda. Mis mõtleks siis Anne?“

„Wäga ilus, et astusite veel sisse,“ kuulis ta ütlemat Annet. „Jõin waid tass kohwi. Mislega wõin teid teenida?“

„Ma, on tunda, et olete joonud kohwi ja veel millist?“

„Tahin ehk teilegi pakkuda ühe tassi?“

„Wäga armas teist, miss Marlow.“

Morgan tundis, et Annele oli see juhus meeltnõnda. Arwatawasti neiu äkki kartis temaga olla üksi. Miks, ei tea. Oli ta ehk teda luidagi haawanud wõi oma mõtteid awalbanud liig tormiliselt? Talle näis kahtlajena wahtmeisteri ilumumine nii hilja. Kas ehk teda siiski on tuntud? Tal oli küll hirm, aga see tuli suruda alla. Nende astudes tappa, istus Morgan rahulikult toolil ja suitsetas. Keegi ei märganud temas midagi kahtlast. Politseinik kõhles.

„Andestage, armuline preili, aga ma ei teadnud, et teil on külastine.“

„Oh, pole wiga,“ ütles ta ja pöördus Morgani poole:

„Mr. Ewerett — serfant Doulin.“

Wahtmeister ulatas talle oma suure käe. Ta finiste filmade pill puhkas nuriwalt Morgani näol. Politseinike ebameeldiv harjumus. Mii nad nuriwad kõiki. Morgan

furus wiisakalt pakutud lätt. Talle tundus fiiski, nagu nuriks politseinik teda harufordse tähelepanuga. Kes teab, ehk oli see paljas ettekujutus. Aga fiiski oli Morganil tege-
miist, et oma rahutust warjata.

Wiimaks ometi tõusis wagtmeister ja läks.

Saatnud ära hilise külalise, andis Anne selgesti mõista, et ta ei soowi juttu jatkata endises sunnas.

Ta wõttis kapiist mantli. Morgan tõusis istmelt, et teda aidata mantelst ülle ajada. Tal tuli wõtta kofku wiimane julguse raasuke, et küsida luba koju saatmiseks. Anne tänas.

„Wäga armas teist,“ ütles ta, „mu wend tuleb mulle järele.“

Morgan oli meeleheitel. Ta tahtis kõik jälle heaks teha.

„Ega te ometi pahane pole sellepärast, mis ütlesin teile, preikit Marlow?“

„Di, miks siis?“ naeris Anne, peegli ees kübarat pähe pannes.

„Wõib olla, olin ehk wäheke jäme,“ jatkas Morgan, kes tundus endale äkki rumalana. Anne ei wastanud.

„Dihtfalt ma pidin seda teile ütleva. See oli mul ammugi kawatsusel.“ Näakides hoidus ta lohtumast Anne pilguga.

„Teie olete teistfugune, kui need naised, keda olen tunnud seni. Ja sellepärast see oligi mulle nii raske...“

Anne pidi hakkama lauda kraamima, lõi aga siis käega ja ütles:

„Ah mis, ma pole ju kuigi hea perenaine. Las jääda. Homme on ju ka weel päew.“

„Homme on pühapäew,“ ütles Morgan. Anne tahtis nagu midagi wastata aga jättis selle ja waikis.

Mõlemad wäljusid äriist. Sulenud ukse, Annel järsku meelestus:

„Aga teil polegi raamatut.“

„Jaa, ah, wõtan lihtsalt selle Dosto — Dosto — kuidas seen'd oli —?“

„Dostojewski; Kuritegu ja karistus.“

„Jah, andke mulle see.“ —

Morgan oli kurb, sest homme on pühapäew ja alles esmaspäew saab ta Annet jälle näha. Anne, kes wahetpeal sulenud poe ukse, astus wälkese auto juure, mis seisis ukse ees.

„Mr. Ewerett — minu wend,“ tutvustas ta mõlemaid mehi.

„Nõõmustun, et wõin teiega tutvuneda, mr. Ewerett.“

„Anne on juba kõnelenud teist,“ jatkas noor Marlow. Neid sõnu kuuldes võis selgesti märgata Morgani meeoleolu tõusu.

Surunud üksteisel kätt, Anne astus sõidukisse.

„Esmaspäeval jutustan teile kirjutõõst ja karistusest,“ ütles Morgan lahkumisel. Anne hääles oli tunda kerget värinat kui ta ütles:

„Te võiksite mind ju hommegi külastada, wõi teil pole võimalik?“

„Do, selle jaoks pole mingeid takistusi,“ vastas Morgan. „Muidugi külastan teid homme, kui tohin.“

„Kui on vihmane, mängime kaarte, kui ilus, siis tennis. Aga tulge tingimata!“

Anne andis talle aadressi. —

Morgan oleks nõus olnud kas wõi politseiniku suud-tema, nii õnnelik oli ta. Surudes raamatu kaenla alla, hakkas rõõmsalt kõmpima koju poole. Jõudnud wiimasele tänawale, tundis ta, kuid keegi äkki surus käsiwärt. Ümber waadates nägi ta rõõmsat ja heajädmalist, peaaegu alles lapjelikku nägu.

„Hallo, Bessie,“ terwitas teda Morgan suurema soojusega. Bessiet aga säärane ükskõikne terwitatus ei heidutanud.

„Kuule, sa wana mürakaru, ega nii ei terwitata oma wäikest babyt. Kulus hull aega, enne kui sind leidsin. Näe, sa polegi selle waeuwa wäärt. ütles, miks sa ei tulnud kohe oma wäikesse Bessie poole?“

„Ole mõistlik, Bessie,“ ütles Morgan.

„Saad ju ifegi aru, kui ma pole küllalt ettewaatlik, läheb mul halvasti. Ma ei puutu enam kokku selle bandeda. Ma ei usu enam ennastki.“ Ta peatus ja piilus ettewaatlikult ümber. „On selge, et pullid kõige pealt peawad filmas sind. Nad wõiwad arvata, et me ifkagi kusagil kohtume. Nende tee käib alati naiste kaudu ja ma ei tohi ennast lasta enam kinni nabida.“

„Ei, ei, ma küll ei saa sellest aru.“ Bessie oli sügawasti haawunud.

„Küll saad, Bessie, tule lähme jalutame wäheke. Tahhan sulle seda selgeks teha. Muidugi piiluwad nad su järel ja kui nad meid feltsis näewad, tunnewad mind ifegi maskis ära. Tule, lähme siia restorani, siin on kindlam.“

Ustunud lähemasse restorani, wälis Morgan ifkiku Inna ihes warjulises nurgas.

Bessie nurus ifka weel.

„Ma siiski ei taipu, miks sa mind kohe üles ei otsinud. Olfksid wõinud wähemalt midagi teatadagi endast. Tead ju, et olen su parim sõber. Mind ei maskaks sul karta.“

„Kuule tüdruk,“ ütles Morgan ja wõttis Bessie kätte, „pean end hoollega hoidma. Ma ei wõi ju ennaft jälle lasta kinni nahida. Sa muidugi ei tea, mis tähendab kuuskümmend päewa kartseri. Kuuskümmend päewa pimedas kongis, mõistad! Mul tuli seal piinelda terwelt kolmkümmend päewa, enne kui pääsesin wälja.“

„Aga miks sa's tahad ikka jätta jääda? Miks me ei wõi lahenda siit linnast? Mul on küllalt nii palju raha, et wõime kaduda mõlemad.“

„Sa ei mõista seda, Bessie, miks pean jätta jääma.“

Tüdruk tõmbas kätte ära.

„Selle taga peitub keegi naine. Minult selles wõib petuda põhjus. Ja sa püüad mind petta.“

„Ah, jätta lord selline lobisemine,“ ägestus Morgan.

„Sa pole ju mulle mingi naine. Ma pole ju abielus, et sa teed mulle igasuguseid ettekirjutusi. Jätta mind lord rahule. — Sean oma elu nii, kuidas see mulle meeldib. Ära räägi mõttetusi, mulle ei tarwitse sul mängida mingit teatrit. Tean küll, et sa kogu mu wangisoleku aja semmisid Petega.“

„Aga ta ei meeldi mulle,“ wingus Bessie, kes ei taibanud teise sõnade õiget mõtet.

„Ära piri. Küll ma lahendan asja. Ma ei tea, kas sa sellest aru saad, aga tahan saada korralikuks inimeseks. Olen wõitnud juba nii mõnedki tarkustused ja ei lase neid enam endale üles seada. Sa segad mind tõsiselt, mõistad? Tean, et meeldin sulle, aga sa pead mind siiski rahule jätma.“

Bessie filmad läksid suureks.

„Mäen, et sa ei mõista mind sugugi. Ma ju ei püüagi sind lahutada tollest naisest,“ wirises Bessie edasi.

„Jää wait,“ käratas Morgan.

„Kuule, poisu, keegi peab ju ometi sinuga rääkima...“

„Ma läkitan sulle ühe täie, kui sa...“

„Olen sinu sõbranna, mu poisu, seda sa ju ikka peaksid taipama. Pane tähele. Ma ei jookse sulle järele. Ei tule mitte sellepärast sinu juure, et tahan sul midagi saada, waid pean sulle midagi ütleva. Wandel on midagi käsil. Sa oled neile hädaohtlik oma korralikkusega. Wõi usud sa, et nad sind nüüd nii kergesti joosta lasewad? Ole ometi wähe mõislikum. Kui sa seda ise ei ole, pean olema ise sinu eest.“

Talle walgusid pisarad filmi, aga ta ei märganud seda. Ei pühkinud neid ära ega püüdnud ka warjata. Sulgelt waatas ta Morganile otse.

„Tõepoolest, poisu, mulle on see üksyha, et me wahelord on lõppenud, aga ma soowin siiski waid head.“

„Mina küll ei mõista, mis see bande's minuist tahab?“

„Noh, sa peaksid ju ikka taipama. — Sa tunned neid küllalt hästi. Nad ei usalda sind.“

„Ah, mulle on see üksipuha. Pole nendega enam midagi matti,“ ütles Morgan ruskilaga lauale liües.

„Mis taju mul nendest on olnudki? Wanglast pääsesin omal jõul. Nad andsid mulle raha, hüwa. Aga selle olen neile mitmetordjelt taja teeninud. Tead, selle suure otsaga ma kuskufingi jisse. Mis kurat nad nüüd weel tahawad?“

Bessie oli meeletu. „Ütle, oled sa pime, wõi oled tõepoolest nii rumal? Sa tead liig palju nendest ja sellepärast nad ei tahagi anda sulle nii suurt wabadust.“

Morgan kehitas õlgu.

„Ütle, miks sa ei taha kaduda?“ uuris Bessie edasi.

„Miks sa ei taha minna kuhugi kaugemale? Miks ei tule see naine sinuga kaasa? Mina küll tuleksin.“

„Sina küll, aga tema ei tule,“ wastas Morgan.

Bessie rääkis edasi, nagu poleks kuulnudki neid sõnu ja nagu ei suudaks teda miski haawata.

„Tead, kuulsin eila, kui bande kõneles sinust. Nad teawad, kus sa elad. Seda tahtsingi sulle üelda. Nad teawad üldse liig palju. Nad on näinud sind seal raamatukaupluses ja teawad, kellega seenuid, ja tunnewad seda naist, kes sind siin siin hoiab. Aga sa ometi taha ka teda segada asjasse? Mõttele hästi järele. Eht jiski kõneled kord nendega.“

„Ei mõtlegi,“ urises Morgan.

„Aga ümber kolid ikkagi, eks? Siis nad ei saa sind alati jälgida. See oleks parem ka tollele tüdrukule.“

„Hüwa, Bessie, seda ma teen. Teda ei tohi mäsida sellesse loosse.“

„Dean, et oled alati olnud mõõkik pois.“

„Aga ütle mulle ühte, Bessie,“ palus Morgan, „kust nad teawad, et tahan saada ausaks inimeseks?“

„Sa ju kannad endaga alati kaasas raamatuid,“ wastas Bessie.

„See kuulub minu maski juure.“

„Sui,“ Bessie naeris. „Mä on weel hullem, et sa neid raamatuid loed. Kui sa seda wähemalt pargis ei teeks, kus nad sind näewad.“

11. peatükk.

Morgan oli juba paaril korral külastanud Anne wancmaid. Wiimafel nädalal ta oli Annet külastanud iga päew ja iga kohtumine tõi neid üksteisele järjest lähemale. Wõttes kuulda Bessie nõuannet, oli Morgan kolinud ümber, wõimalikult Anne kaupluse lähedale.

Järgmisel laupäeval oli neile mõlemile nagu iseenesest selge, et Morgan teda ka pühapäeval külastab. „Muidugi tulete homme jälle meie poole,“ ütles Anne ja Morgan vastas naeratades: „Selles võite olla kindel. Tunnen ennast teie juures nagu kodus.“

„Te meeldite mu vanematele,“ lisas Anne.

„Sellest järeldan, et meeldin wiist teilegi pisut, mis?“

„Jah,“ vastas Anne, „olete jäämasinal osawaim mees, feda ma kunagi näinud.“

Ja töepoolest ta pidi teisel külastäigul jällegi töötama jäämasinal. Tal oli ütlemata hea meel nähes, et Anne oli rahul tema tööga.

„Õpetan warsti,“ hüüdis Morgan uhkelt. „Isand, küll saab nalja. Kui olin alles wäike poisike, elas meie kõrwal perekond, kes tegi igal pühapäeval koorekreemi. Kui siis wabest mullegi anti, neelasin selle nii ruttu alla, et pärast oli hirmus kõhuvalu.“ Ja Morgan töötas edasi jäämasinal.

Anne ei näinud kuulwatti feda, mis ta jutustas.

„John, pean teile midagi ütleva,“ ütles ta. „Rääkisin sellest emaga. Jutustasin talle, et kõnelesin teiega Kentist, et küisin teilt, kuidas saaks teda wälja tulla.“

„Ja, aga miks te's sellepärast nii kurb olete?“ imestas Morgan.

„Ema küsis, kas olen õelnud teile, et abiellun Kentiga, kui ta wabaneb wanglast. Ta leiab, ma peaks feda teile ütleva. Nii olla aujam.“

Morgan otkis tegemist masina kallal. Ta ei wastanud midagi.

„Kui tahan aus olla, siis olen ka töepoolest aus,“ jatkas Anne. „Ma ei abiellu temaga, John.“

Morgan ei suutnud ennast enam tagasi hoida. Ta haaras Anne käte wahela ja suudles teda tormiliselt, kuni Anne wastupanu ranges.

„Lase mind ometi lahti, John, palun, lase mind lahti,“ palus ta. Tal oli nagu wäheke hirmgi, nähes jäärast kirgede puhangut. Siis aga surus end õrnalt tema wastu ja wastas ta põlewaile suudlusile.

Nad waitisid. Kuni Anne end õrnalt wabastas ja ütles:

„Neme nüüd ka wäheke mäistlikud. Olen sulle kõik õelnud, John. Olin sellepärast päris mures. Wulle tundus, nagu oleksin sinu wastu õlnud ebadiglane. Widasin oma kohuseks feda aidata, aga tundsin, et ma ei armasta feda. Tundsin feda, kui ta läks wanglasse. Päris kindel olin aga

alles siis, kui nägin sind.“ Anne silistas õrnalt ta kätt. „Ma ei suudaks nüüd kuidagi temaga abielluda. Hirmus, kui mõtlen, et peaksin end siduma karistatud isikuga.“

Need sõnad mõjusid Morganile piitsa hoopidena. Nüüd, mil oli võitnud armastatud neiu südame, ütles viimane, et tal pole mingit õigust tema üle. Oh, miks ei oleks ta temale kohe tõtt! Miks oli ta olnud selline argpüks! Anne, kes temas märkas muudatust, wõttis hirmuga ta käe. Kuid Morgan tõmbas selle ära ja ütles karedal, külmal häälel:

„Anne, ka mina olen karistatud isik, ega pole veel praegugi waba, waid olen põgenenud wang. Tunnen Kenti. Olin temaga seltsis wanglas, pealegi ühes kongis. Tema läbi saingi sind tundma ja sinu pärast põgenesin.“

Anne seisis nagu segane. Morgan, kelle rahu oli purustatud, ei julenud neiuile otse waadata, sest ta ei tahtnud näha, kuidas viimane kannatas.

„Muid, et wõid andestada mulle?“ küsis ta toonitult, olles õnnelik, kuuldes Annet jaatawat, mis aga kõlas kuidagi ebahindlana.

„Sa unustada?“

Kõlas sama wastus neiu wärisewailt huultilt.

„Edotan sulle, et lähen ära, lähen kaugele ära.“

Ta pöördus ümber ja tormas wälja. Alma kibarata, nagu oli, jooksis ta mööda tänawaid kodu poole. Ta ei tahtnud kohata kedagi, ega tahtnud kellegiga kõneleda.

Zuimesed tänawail pöördusid ümber ja waatasid talle uudishimulikult järele. Ta ei pannud aga kedagi tähele ja ei suutnud pärast kuidagi meeletuletada, kuidas oli jõudnud koju. Ta oli jätnud Anne maha uimasena ja murtuna, ning oli ise lähedal minestusele. Jõudnud koju, wiiskus ta wäsinult woodisise. Nii ta lebas tundide wiisi, sest ei jõudnud end liigutada. Ta oles lebanud teab kui kuu, kui poleks uksele koputatud. Perenaine tõi talle telegrammi, mida waewaga suutis lugeda. Kõigepealt waatas ta allkirja. Nähes, et see oli Annet, hakkas ta palawikulise innuga lugema selle sisu.

„Miks sa läksid? Armastan sind. Tahan sind homme näha. Unusta, mis oli täna. Ei, ära unusta tänast päewa.“

Morgan istus woodi serwal ja wahtis tühjusesse. Ta ei teadnud, mida teha. Oli tal õigus siduda endaga Annet? Jah, kui wõiks weel otfast beale hakata. Kuid bande ei lubaks seda ilalgi. „Armastan sind,“ kirjutas Anne. Ta ei teadnud, kui kuu oli nii mõtistlenud, kui kostis uus koputus uksele.

„Mr. Cwerett,“ hüüti wäljast. Morgan awas ukse.

„Seal on keegi noor daam, kes soovib teiega kõnelda. Ta ütles, asi olevat väga tähtis.“

„Tulen kohe,“ vastas Morgan. Ta pesi nägu külma veega, lammis juuksed ja läks alla. Sael seisis Bessie.

„Sa pead pögenema,“ teatas tüdruk. „Nad tahavad sind täna õffel külmaks teha.“

„Õõi nii,“ ütles Morgan, kes tundis äkki kurgus valulist pitšitust. „Miks?“

„Nad usuvad, et sa seisad ühenduses politseiga. Ja et saavutada täielikku vabadust, kavatseb neid ära anda. Õffus tehti täna õffel. Nii en tõsine. Sul tuleb kahtlemata puffed panna.“

„Olgu mis on, aga mina ei lähe kuhugi,“ vastas Morgan.

„Sa pead,“ karjus Bessie meeletult. „Muidu nad su tapavad!“

„Ei usu, et asi oleks nii hull. Katsum poistega veel läbi rääkida.“

„No see wiist aitab,“ mõnitas tüdruk. „Duber ütles juba S., ja sa tead, mida see tähendab. Kas sa's ennast tõepoolest enam kaitsta ei suuda?“

„Ei, ma ei tahagi. Nii on hea. See ajab asja jälle juonde.“

Bessie oli meeletult. Wõttis kinni Morgani käsiwarrest.

„See naine wiist kihutas su minema!“ karjus ta peaaegu hingeldades.

Morgan tahtis parajasti midagi vastata, kui kõlistati. Nad kuulsid väljast meeste häält, kes nõudsid sisetaskumist.

„Me teame, et ta on siin.“

„Aga siin ei ela ju ühtegi Morgani nimelisi,“ waidles perenaine wastu.

„Ükskõik, mis ta nimi on, kuid ta on siin. See on kindel.“

Üks meestest lükkas lahti elutoa ukse.

„Noh, näete, seal ta on.“

Neli meest astus tuppa.

„Ära tee mingeid rumalusi, Morgan,“ ütles üks meestest. „Olime kindlad, et kord su ikka kätte saame. Olid küll raske leida, nagu kirp elewandi seljast.“

Bessie hakkas märatsema. Üks ametnikest hoidis kinni tüdrukut, kuna teised kolm asusid sõduma kinni Morgani käsi. Bessie rabeles ja peksis enda ümber. Morgan ei awaldanud mingit wastupanu.

„Sa pead mind uskuma,“ hüüdis Bessie Morganiile. „Ma tõepoolest ei teadnud, et nad mind jälgivad. Wannun seda sulle.“

Morgan ei pannud teda tähelegi, vaid kiirustas amet-
niffe, et need ruttaksid.

„Ära katju midagi ette võtta, Morgan. Minu revolver
on alati valvel.“

„Pole kartu,“ arvas Morgan põlglikult.

Bessie jattus uude määratsemishoogu. Rahunes aga
warsti ja ütles paluvalt Morganile:

„Ütle, võin ma midagi teha sinu heaks?“

„Änan, ja oled juba küllalt teinud.“

„Aga usu mind!“

„Mun.“

Wähe kõhklewalt jattas Morgan:

„Ütle talle kõik, mis on juhtunud. Kuidas? Ütle talle
mu õige nimi ja et ta mind unustaks. Rahltemata soola-
tasse mulle nüüd aastat neli ära, peale selle veel kuuksüm-
mend päewa kartseri. — Noh, kui juba —“

„Pole siin waja pidada mingit hauakõnet!“ käratas
üks detektiivest. Aga Bessie karjus talle ifka weel järele:
„Ütlen talle, et ja oled tore pois. Ta võib olla õnnelik,
et ja teda armastad. ütlen ka, et ja lähed kohe tema jutule,
niipea kui wabaned wanglast.“ Bessie hääl oli muutunud
peaaegu sosinaks.

Wäljas oli kogunenud kofku jalkkond inimesi. Perenaine
oli nagu arust ära. Wahetpidamata läsi kofku liikes kor-
das ta:

„Ta oli nagu gentleman, nagu gentleman.“

„Armastan teda,“ sosistas Bessie. Aga perenaine ei
pannud teda tähelegi, vaid märgatawa põlgusega hääles
kordas: „Nagu gentleman, nagu gentleman.“

12. peatükk.

Wangla keeles kutsutakse ärakaranud wangi „rebafeks“. Kui rebane tabatakse, tuleb tal kõigepealt minna kuuksüm-
mendes päewaks kartseri.

Morgan oli kahwatu. Ta näis olewat kõigege rahul. Seeford lootis ta, et peab sellele wastu. Ta tundis, et Anne armastus annab talle jõudu. Küll leidub teifigi teid siit pääsemiseks kui see, mida ta oli tarwitanud.

Morgan wiidi kartseri. Warsti oli kõigil teada tema siinolek. Butch, kes teda nägi wangla hoowil, wiipas talle kahetsewalt käega.

Kentist mööbudes märkas Morgan, kuis wiimane koh-
kus. Oli ilme, et ta kartis Morganit. Wiimane ei tunnud Kenti wastu enam wiha, waid kaastunnet.

Kende pikkade tumbide kestel, mis Morgan weetis kart-
seri pikkases pimeduses, oli tal aega järel mõelda kõige üle.

Miski muu ei pannud teda nii palju imestama, kui ta oma elu, mis nii järsku juhitud teisele teele. Wiha Kenti vastu oli sunninud teda põgenema. Pilt, mille leidnud Kenti taskust, oli teda muutnud teiseks inimeseks. Sealjuures oli pilt kõrvaline asi. Kent ei etendanud enam mingit osa tema elus.

Tema tabamine oli säästnud ta elu, mida ähwardas temast rõõwida roimariite bande. Besie tulek oli olnud juhus. Aga kõik need juhused olid süstemaatilised.

Morgan oli nõus sellega, et teda tabati. Nii oli parem. Ta tahtis lunastada oma süü, tahtis heaks teha, mida efsinud elu vastu.

Ta poleks wõinud Annele ikkagi kestwalt waleetada ja temaga elada, kui peaks iga minut kartma, et neid lahutatakse.

Morgan uskus, et Anne teda armastab, ning wotab teda, kuni mööduw karistusae. Ja nii mõtiskledes möödufid kuuskümmend pimedat päewa ja wõd hõlpsamini. kui need kolmkümmend, mida oli weetnud selles kongis enne põgenemist. Tal oli mõelda nii paljuist asjust, nii paljuist, mis tegid teda õnnelikuks, andsid talle julgust ja jõudu.

ihel päewal, kui awati kongi uks, oldi tõsiselt üllatunud, kui nähti Morganit wäljuwat omal jalal. Kõik oldi lootnud, et ta nagu furnu lehab põrandal ja et teda tuleb wäija kanda.

Morgan wiidi sanna, aeti tal maha habe ja julked ning wiidi tema direktori juure.

Ta sai noomituse, nagu harilikult ikka säärastel puhkudel. Ent waehe seisis waid selles, et direktor pidas talle peale jesse weel wäikeste kõne. „Morgan, wangla elu on nüüd palju halwem kui oli ennem. Wesi seisab. Meestel pole midagi teha. Sa mõistad, mis see tähendab. Pea seda meeles.“

„Ja, härra direktor,“ wastas Morgan kindlusega, mis inspektori näole tõi pilkawa muige. Direktor jatkas:

„Olen sind alati uskunud. Sa pole sugugi nii halb inimene. Olin äärmiselt üllatunud, kuuldes, et sinu taskust leiti nuga.“

„Aga härra —“

„Ah jäta, see on nüüd möödas. Usun sind. Näita sulle, et see on tõsi. Meil on waja head eeskujut. Sa wõid seda anda kui tahad. Sinul on mõju meeste juures. Tõdotan sulle, et see tabub ennast. — See on kõik.“

Wallace naeris, kui wiis Morgani wälja.

„Pidas aga direktor sulle ilusa armastuskõne. See oli liiga hea sinu suguste meeste. Kõik ma sind tunnen. Ole ettewaatlik. Ega sind jäeta minutiks ilma erilise walweta.“

Morgan naeris. „See teeb teile raskusi, härra inspektor. Tahan olla eeskujulik wang, nii eeskujulik, et see hakkab teie kätma närwidele.“

Hoovil kohtas Morgan Butchi. Ta oli ikka sama nagu ennegi. Nähes Morgani, jättis teised sinna paika ja astus aeglasel sammul Morgani juure.

„Noh, kas jälle kodus?“ terwitas ta sõpra. Morgan tundis ta wastu tõsist sõprust ja poolehoidu. Nad jalutasid üle hoowi.

„Kuis on naistega, Morgan, wiisid sa kätte mu terwitused?“

„Jah, wiisin küll. Ka nemad saadawad sulle terwiteid.“
„Mõlemi kõnelust segasid sagedasti wanad head tuttawad, kes tulid, et teretada Morgani.“

Morgan tundis, et siin pole midagi korras ja ei suutnud kuidagi wabaneda sellest tundeist.

„Siin on midagi korraft ära, Butch,“ alustas Morgan meelsti juttu. „Milles asi seisab?“ sõnagi wastamata näitas Butch wangia wärawaile. Aga Morgan ei näinud midagi muud kui lukustatud randwärawaid ja walwureid, kes hambi relvastatult pidasid wahti wärawate taga.

Butch seletas:

„Sealt me marsime wälja.“

„Oled hulluks läinud?“

„Näegin päris tõsist juttu. Meid on kuus meest. Joe ja mina oleme algatajad.“

„Joe? — Too on ju suur usaldusmees.“

„Ogu, aga ta mõtleb samuti, kuidas saaks siit jalga lasta. Sieti on küll tema see algataja. Waata nüüd, siis saad aru,“ näitas Butch wärawate poole. Joe oli läinud möre juure ja koputas. Tuli walwur.

„Nägid?“ hüüdis Butch waimustusega. Morgan ei saanud ikka aru. Ta ei suutnud nähtut seletada millelegi. Uheselt hakkas Butch talle seletama.

„Juba terwelt kolm kuld läheb Joe iga päew wärawa juure. Nägid seda lillkimpu? Selle ta nopib aiast. Walwurid on sellega juba harjunud ja ei näe selles midagi halba.“

„Aga mina ei näe ka midagi.“

„Eiis oled puha loll, Morgan. Kas sa ei suuda seda siis endale ette kujutada? Mõnikord wiib Joe nii suure lillkimbu, mis ei mahu läbi tresside. Eiis peab awama ukse.“
Morgani toon muutus pillawaks.

„Saan aru. Iihel heal päewal, kui jälle awatakse wäraw, wassutate selle. See on väga lihtne...“

Ja lapse naiwusega kinnitas Butch:

„Eks ole? Mis oleks weel lihtsam?“

„Aga mis tuleb siis, kui olete pääsnud läbi?“
„Siis walgutame ka väliswärawa, mille taga ootab meid auto.“

Morgan oli tõsiselt üllatunud, et Butch võib kõnelda nii lahkult.

„Ja millal's teostate oma kalwatfufe?“

„Tulewal pühapäewal. Siis on muist walwureid ära.“
Butch hakkas waljusti naerma.

„Butch,“ raputas Morgan teda käsiwarrest, „olete wiist kõit hulluks läinud! Tead küll, mis tuleb, kui juhtute mõne ära tapma. See tähendab sulle elektritooli.“

„Mis sellest,“ arwas Butch põlglikult.

„Kes on weel teie wandeseltfis?“

„Joe, seda juba ütlesin. Siis — Dick, Olsen, Gabicht.“

„Tähendab, asi läheb werewalamiseni.“

„Ah, mine,“ lõi Butch käega. „Ta töötab, et ei tapa kedagi.“

„Ja weel kes?“

„Kent.“

Morgani laubale ilmusid passud woldid.

„Kuule, noormees, oleme teinud talle ülekohut. Tegime ta elu alul päris põrguks. Müüd aga tunnistas meile, et tema polnud see, kes pani noa sinu tasku. No — ja, ujui, et meid on nüüd seitse. Sina muudugi lööb kaasa.“

„Mina? Mina mitte, Butch,“ oli Morgani kindel wastus. „Ei, mina ei tule. Raafun nüüd lahkuda siit õigel teel. Ma ei taha sellest asjast midagi teada. Kuulsid, Butch?“

„Ätle,“ küüsis Butch nõutult, „mõtled ja seda ikka tõsiselt?“ Oli selgesti näha, et Butch ei suutnud seda kuidagi uskuda. Ta jäi Morgani ette seisma ja silmitses wiimast unriwalt. Lõpuks tõmbus ta suu irewile: „Selle taga peitub kindlasti mõni naine, paar magusat huulekest. Oigu, ma ei räägi sellest kellegile. Tean, et oled tubli pois, aga teised peawad sind arypükiks.“

Meile lähenesid Gabicht ja Joe. Morgan eemaldus. Ta otfis Kenti, kuni leidis selle raamatukoguist. Kentist oli saanud raamatute usaldusmees. Nähes Morgani, tahtis Kent wiimasele nägematult kaduda. Et aga see ei õnnestunud, pöördus ta rusutuna ja täis hirmu Morgani poole.

„Mina tõepoolest ei pannud nuga sinu tasku,“ algas ta. „Usu, mina ei teinud seda. Tahtsin seda sulle lohe üelda. See oli sama lujus, kes...“

„Oled häbematu walelik,“ ütles Morgan päris rahulikult. „Aga mul polnud mõtetki sellest enam juttu teha. — Oled sina ka selles lambas?“

„Jah, aga mitte wabal tahtel. Butch sundis,“ kaitses ennast Kent.

„Sieti küll sinust pole mul midagi. Teised on minu sõbrad, aga ütlen sulle sellegipoolest, et kogu see ettenõte on naeruwäärne ja lapsik. Teil pole ju mingeid wäljawaateid.“ Morgani hääl oli kindel ja walt. „Katsu, et sa ennast sealt wälja poetas, kuulsid?“ — Ta läks edasi ja Wallace ruttas talle järele.

„Millest ja ennist kõnelesid Butchiga nii kaua?“

„Jätke mind ükskord rahule, eks?“ wastas Morgan ja teeras minekule.

„Katsu olla wähe wiisakam, mõistad?“

„Audestage, härra inspektor.“

Wiisakelt tormas Wallace edasi. Sulkudes hooiwis, kuulis Morgan, et teda keegi hääbis. Pöördudes ümber, nägi ta walwurit, kes teatas, et ta peab minema kõnesaali.

Seal ootas teda Anne. Nähes Morgani wangi ülikonnas, walgusid neiuks pisarad silmi. Täff aega nad ei kõnele-
lenud sõnagi. Wiimaks ütles Anne:

„Käisin direktori juures, John. Näid ma kutsun sind alati Johniks. — Nääkisin temaga piltalt ja laialt sinu üle. Jutustasin talle kõik, mis teadsin sinust.“ Ja Anne jutustas talle, kui haige ta oli olnud ja kuidas Besjie talle kõik jutustanud. „Sa näid nii kohutawalt kahwatuna,“ jatkas Anne.

„Pole wigad,“ lohutas Morgan. „Paari päewa pärast on asi jälle korras. Pane tähele.“

„Ütle, kas kartser on tõepoolest nii hirmus koht, kui Besjie mulle jutustas?“ küsis Anne.

Morgan naeris. „Pole sugugi nii hull. Seal saab leiba ja wäga maitswat wett. On inimesi, kes lähewad sinna päris wabatahtlikult.“

Anne waikis. „Kuis läheb Kentil?“ küsis siis.

„Pole wigad,“ ütles Morgan, ja tundis korraga sügawat kaastunnet. „Tal läheb päris hästi. Kas ta pole sulle kirjutanud?“

„Jah, olen saanud kaks kirja, aga pole neid lugenud. Ma lihtsalt ei suutnud.“

„Anušta see, armsam. Pole sinu süü, et ta peab istuma wanglas. Kui ta siit ükskord wälja tuleb, on ta hoopis teine mees.“

„Kuidas — mis moodi?“

„Ta on wanem.“

„Kartsin, ja mõtled midagi muud.“

„Mis ma wõiksin's mõelda?“

„John, mul on niisugune hirm,“ ütles Anne. „Sa pead mulle alati kõnelema tätt, eks? Pead mind aitama, pead üttelema talle, et armastan sind.“

„Küüan tüita su soovivi.“ Morganil oleks nagu raske olnud seda lubada. „Aga ma ei tea, on mul kõigus sind siduda endaga. Usud sa tõepoolest, et suudad selle wälja kannatada. Mul on siin olnud palju aega kõige üle järele mõelda. Ma ei saa siin sind aidata. Olen lahutatud sinust ja kogu maailmast. Ma ei wõi teha midagi sinu heaks ja sul on raske minu järel oodata.“

„John, ära räägi nii,“ palus Anne. „Armastan ju sind, ainult sind.“

Morganil oli peaaegu wõimatut igatsus haarata Annet embusse, teda lohutada, tänada, õnnitleda, teda suudelda. Ent nende wahel seisis raudne wõre, külmana ja kalgina.

Lust walwur. „Aeg on täis, Morgan.“

Anne pill oli abitu. Ta tundis end naeratama, jurns huuled vastu külma raudwõrku ning suudeldes seda tundus talle, nagu oleks nende huuled koftunud.

„Ära muretse, Anne. Küll ajad paranewad.“

„Kagemiseni, John. Ära unusta ialgi, et armastan sind, ainult sind!“ Siis nad lastusid.

Morgan tuikus nagu joobnu. Ta ei näinud ega kuulnud, mis ta ümber sündis. Järsku keegi tõmbas teda käisest. „Inimene, mis sul on? Kas ja ei tunc Butchi enam, mis? Tormad mööda nagu hullumeelne!“

Morgan wõttis kase käega Butchi ümbert kinni. „Ütle, oled ja kunagi omas elus olnud armunud?“

Butch naeris. „Sellele on raske wastata. Jah, Dolly oli kena tüdruk. Aga ma olin piinut farm. Ta sai mu käest sagedasti peksta, aga peale selle tuli ta minu juure ja suudles mind tormiliselt.“

„Siis ta armastas sind tõepoolest,“ ohkas Morgan.

„Aga ütle, mis sinuga's on?“ Butch küsis umbusklikult.

„Ah tühja, pole midagi. Dotan waid aega, mil saan wabaks.“

„Noh, pole ka waja tana oodata,“ kostitas Butch.

Morgan oli saanud jälle enda peremeheks. „Ära sellest enam mulle räägi. Eks?“

Butch wihastus. „Inimene, olen seda plaanitsenud terve kuu. Kõik ettevalmistused on tehtud. Ja meie wiime selle läbi. Sa oled nagu idioot selle naise pärast, et tea enam isegi, mida teed.“

„Ole ometi mõistlik, Butch,“ palus Morgan. „Mis sul sellest kasu. Nad nabitwad su niikuinii jälle kinni.“

„Mis sellest,“ küsis Butch arusaamatult. „Mida ma kaotan. Kuit aga pääsen wälja, ma ei hakka kolama nais-“

tega, nagu sina. Kui ja poleks sõrkinud tema sabas, poleks nad sind üldse tabanud. Oleme head sõbrad, aga ütlen sulle siiski otsekohese näkku, mis sa jälle siin oled. Vihtsalt jelle tüdrukü närafa pärast."

"Butch," ütles Morgan tõsiselt, "sa oled mu sõber, aga ära ütle seda ialgi enam. See on minu asi, mis tulin siia. See ei lähe sulle korda. Aga sina meeldid mulle, oled tubli poisj. Olen meelsamini sinu, kui kellegi teise seltsis, kes, wõib olla, on sinust palju forralikum."

Butch oli liigutatud.

"Nii on korras. Ega ma seda tõsiselt öelnud. Ma ei saa sinuga riielda, sest sul on alati õigus."

13. peatükk.

Pühapäewa hommik. See on päew, mis wanglas palju ei erine teistest, ent siiski ta on pühapäew. Peetakse jumalateenistust. Mõned wangid saawad aru laulude kibedast irooniast, mida nad peawad laulma ja mis räägitawad wabadusest, õnnest, rõõmust ning igawesest õndsusest.

Waimulik lõpetas jumalateenistuse. Wangid tõusid ja läksid wangla hoowi. Helises kell. Jhnus Wallace, hüüdis Morgani enda juure ja käskis teda minna büroosse. Morgan oli üllatunud ja waatas küsiwalt Butchile, kelle nägu wäljendas umbusk.

Büroost leidis Morgan eest direktori. Juba ukse taga kuulis ta tema erutatud häält: "Wõi Kent ütles teile, et neil on püksid."

"Seal on Morgan," katkestas ta jutü Wallace.

Adams pöördus ümber. Ta häälest wõis märgata, et ta mõtles temast head, kui ta ütles: "Ma ei usu, et ka sina kuulud sinna kampa, Morgan. Me kahjuks ei tea weel täpselt, kes sinna kuulub. Oletan aga, et see on Butchi kampa. Tahtsin ainult küsida, kas sa tead, on neil tõepoolest püksid."

Morgan wastas kõhlemata: "Ma ei tea, kelleks mind peate, härra direktor, aga reetja ma ei ole. Mina pole jelles kambas, aga kui ka midagi teaksin, ma ei räägiks jellest kellegile."

"Ma küll näeme, kas räägid wõi mitte," karjus Wallace talkutamatuse wihas.

"Nahh!" katkestas teda Adams. "See on küll wangla, kuid ka siin on omad seadused."

Ja pöördudes Morgani poole, ütles:

"Wõistan sind, usun, see on õige tegu sinust. Ma ei wõi sulle lubada wabadust, kui meile midagi awaldata, aga tahan su tähelepanu juhtida jellele, et püüaksid nende kawat-

just nurja ajada. Sellepärast just sind siia kutsusingi. Me teame küll, et midagi on teoksil. Kuid see on ka kõik ja seda on pagana vähe."

Morgan waatas kessa. Veel mõni sekund puudus ühest. äkki kuuldi hooviist särmi. Wallace ja direktor ruttasid akna juure.

"Silmala pärast, nad on tapnud walwurid wärawa juures ja wõtnud üle nende relwad. Ruttu alarmi," käskis Adams.

Morgan tormas aknale. Butchiga eesotsas oli umbes kolmekümne-meheline wangide jõuk tornijooksul wallutanud sifemise wärawa, mille kõrwal lebas suur kimp liiki. Butchi haude märatfes wõitlusshimuliseft. Sireenide undamine segunes karjete ja kuulipildujate surmawa tak-tak-tak'iga. Direktor jagas käske telefoni teel. Need olid ebaharilikud sõnad, mis ta karjus kõnetorru. Ragin õnes kestis. Tak-tak-tak laulis kuulipilduja. Hoow oli korraga nagu pühitud tühjaks. Kirikufellad helisesid ikka weel. Keegi polnud käsku annud lastamiseks ja wanglas sünnib kõik käsu järele.

Need walwurid, kes olid warustatud kummiist nuntidega, aeti majja.

Direktor, Wallace ja Morgan wäljusid toast, mille aknad olid purustatud kuulideft. Nad jõudsid hooiwile parajasti kui seal oli möll oma haripunktil. Aga neil tuli jalamaid pageda warju kuulide eest. Morgan peaaegu wastutahtrumist fisti majja põgenejate poolt.

Koridoril kõlas Butchi käskiw hää: "Tooge relwakuurist uusi relwi," ja umbes tosin meest ruttasid täitma käsku.

Walwurid tehti kahjutuks ja mäsajad wallutasid relwad ning lastemoona.

Ka Wallace jattus mäsajate kätte, ent direktor suutis fiski weel ära lipfata.

"Ajage walwurid kongidesse," karjus Butch, milline käsk jalamaid täideti.

Need, kes ei tahtnud kaasa teha, põgenesid ülemistesesse ruumesse, wõi surmahirmus pugefid piukide alla.

Aga Butchi see wihastas.

"Soolake neile koertele," karjus ta wihafelt.

Morgan seifis kase akna wahel, kust wahetpidamata wingusid fiske kuulid. Selgesti kuulis ta, kuis Butch teda kirus, nimetades reetjaks.

"Tooge siia üks walwureist," kõlas unesti Butchi mürisef hää üle kuulipildujate ragina.

Walwur toodigi. "Wangide kindral," karjuti talle: "Sa lähed nüüd sinna ja ütled neile, et meil on määratu hull lastemoona ja suudame pidada kauem wastu, kui seda wõiwad arwata wastafed. Siis weel üttele neile, et meil pole

enam midagi kaotada, mõistad? Nõuame, et nad ataksid wärawad! Said aru?

Kui nad seda ei tee, siis tead, meil on siin trohikond walwureid, kellest keeldumise puhul ükski ei pääse eluga. Wallacega teeme algust, kuulsid?

Nüüd katse et minema saad ja ätle, et asi on tõsine."

Teda wiidi ukteni ja siis lehwitati walget rätti. Laskmine katkes jalamaid.

Walwur jooksis ja ei kestnud kaua, kui tulistamine algas uue hooga.

"Nüüd saab ka Wallace oma osa," karjus Butch meeletus wihas. Kõlasid kolm kõrwalukustawat pauku, millele järgnesid südantõhestawat oiged. Butch laadis uuesti: "Wifake raibe wälja," karjus ta. Jälle lehwis walge rätt, üks awati ja wihasse wandumisega paiskas Butch wälja direktor Wallace elutu kehja. Sellele wastas wihasne kuulipildujate ragin.

Morgan, kes ei näinud Wallace kiiret lõppu, jooksis koridori. Ta teadis, et ka neid walwureid, kes surutud hunkusse trepi jalal, wotas sama saatus Butchi kae läbi.

Olsen pidas walwet kongi ees, kus wotasid oma surma kümme walwurit. Ta seisus seljaga ukse poole, sest polnud karta, et nad püüawad sealt wälja tulla, mis tähendaks neile waid kiiremat lõppu.

Ettewaatlikult hiilis Morgan Olsenile lähedale ja tormas siis ta kallale.

"Reetja," kähistas Olsen, kui tundis ära Morgani. Mgas äge wõitlus, kuni Morgan osawa löögiga suutis wastase teha kahjutuks. Rulludes kiskus ta uksest wõtme ning üks läks paufudes kinni. Põgenedes pidi Morgan komistama ühele haawatud walwurile, kes walu pärast oigas. Ta seisatas ja lohistas haawatu kongi.

Waatamata, et haawatu oli kõikide poolt armastatud ja lugupeetud walwur, teadis Morgan, et ka tema saab kuuli, kui jääb sinna lebama. Esimesena nägi Morgan kongis, kus uskus olewat enam-wähem kindla enda, kui ka haawatu elu, Kenti hirnuft moondunud nägu. Morgan aga keeras talle selja, sest tal oli nüüd muudki teha, kui muretseja Kenti pärast. Tal oli selge, et Butch teda otsib, kui on kadunud wõidulootus. Nad tapaks ta kui reetja ja Morgan otustas anda oma elu nii kallilt kui wähegi wõimalik.

Ta waatas läbi Olsenilt wõetud rewolwori ja leidis, et see on laetud. Seda nähes karjatas Kent waljusti, sest ta uskus, et Morgan tahab teda ära tappa. Nelsakäpukil roomas ta Morgani juure ja wingus: "Ära lafe, jumala pärast, ära lafe! Wannun sulle, ma ei tahtnud midagi reeta, aga

teised fundiisid mind selleks. Nad lubasid mu wabastada, kui räägin neile kõik. Tead, ma ei suuda sinset elu enam wälja kannatada. Usu mind, ma ei tahtnud seda teha, waid olin selleks sunnitud. Ära ütke seda Butchile. Usu, mina tõepoolest ei pannud nuga sinu tasku.“

„Ära karda,“ naeratas Morgan põlglikult, „oleks kahju raisata sinu pärast kuuli, ja alatu walelik.“

Siis äkki meeletus Morganile, et ta tolele kinnuwale inimfogule wõlgnub kõik, mis oli ta elu nii muutnud.

Morgan naeris ja silmist woolasid pisarad. Kogu ahi tundus talle wõimatuseni liialdatud ja rumalana.

Uuesti kõlas Butchi kaskiw hää, mille sumbutas wali paufude ragin ja haawatute meeleheitlikud karjed. Äkki hüüdis keegi: „Uks on kinni!“ Butch tormas kongide juure, sest ta teadis, et seega oli mäng kaotatud.

Pimesi ja wiha pärast pool hull tulistas ta wastu raudust, mis aga ei annud järele. Ta hää, farnanes metslooma mõirgamisele, kui ta hüüdis Morganit.

Morgan kuulis teda tulewat järjest lähemale, ja hüüdis ähwardawalt: „Kää seisma, Butch. Kui sa tuled lähemale, pean tegema seda, mida ma sugugi ei tahaks. Seisa!“

Morgan oli ifegi üllatunud oma hääle rahulikkusest.

Butch ei wastanud. Morgani hoiatust ta ei pannud tähelegi.

„Butch, oled sa hulluks läinud. Kuidas wõid sa uskuda, et mina sind reetisin?“ katus Morgan Butchi wiia mõistusele. Ta ifegi ei uskunud, et neil sõnadel oleks mingit mõju. Aga ta vähemalt tahtis proowidagi.

Kuuldes Butchi lohisewad, järjest lähenewad samme, tulistas Morgan. Kuul tabas Joet kätst ja relw kukkus põrandale.

„Butch, reetja kuul tabas mind,“ kuulis ta Joet kisedawat, millele Butch wastas wihase urinaga.

Korjoreil tekkis suits. Sinna oli wisatud pisargaasi pomme. Morgan oli walwel ukse juures. Ta oli walmis kõigeks. Oli inimene, kes ennast kartmatult kaitses.

„Hoiatafin sind, Joe,“ karjus ta. „Ma ei reetnud teid. Mõtata ootad, et lasen ennast maha nootida, ilma et end kaitseks!“

„Kurjus,“ karjus Butch, kes pugunud warju ühte kongi. „Küll ma su äraandliku suu juba julen.“

Keegi raskelt haawatud walwureist oli kuidagi sumnud roomata ukse juure ja wiimast jõudu kofku wõttes hüüdis: „Butch, sa teed ülekohut. Morgan teid ei reetnud. Wannun teile, tema ei teinud seda.“

„Näe, näe, ifegi walwurid juba kaitsewad teda,“ wihas-
tas Butch. „Ma ei suuda seda enam kannatada. Jõe, ma
küll teen pois'i filmaks.“

Morgan kuulis, kuis Butch püüdis unesti läheneda ja
tulistas. Pifargaas oli tunginud juba kongi ja Morgan
tundis, kuis filmad hakkasid walutama.

„Ma ei näe enam midagi,“ oigas Jõe. „Butch, ma
juren — kurat — mu filmad —“

„See on pifargaas,“ irwitas Butch. „Seda nad anna-
wad meile järeleöögina. Aga seda ma ütlen, Morgani
ma tapan. Minuke asi, mida ma tahan teha enne surma
ja seda ma ka teen.“

„Ole mõistlik, Butch,“ hoiatas Morgan ja tulistas.
Ruumi pimestas paks suitsupilw. Morgan tundis õlas
torkawat walu ja nägi Butchi pakku teha langewat pöran-
dale.

Morgan ruttas ta juure.

„Anna mulle weel paar kuuli, Jõe,“ sosistas Butch.

„Ära tee, Butch,“ karjus üks walwureist. „Sa oled
juba küllalt toonud õnnetust. Mitte Morgan ei reetnud
teid, waid Kent.“

„Mis — mis sa ütlesid? Kent —?“ oigas Butch.

„Kent on reetja.“ Kõik kolm waiksid. Kuna nende
ümber kestis wõitlus.

„Kas haawasin sind?“ küsis Butch wiiru pärast.

„Äi pole sugugi nii hull. Aga sina, kas mina haawa-
sin sind? —“

Ja mõlemad roomasid üksteisele lähemale.

Butch kaitus naeratada.

„Sa ei wõi wana Butchi enam aidata. Olen rõõmus,
et sa pole reetja. Oleme ju wanad sõbrad. Kas pole,
mis?“

Morgan ulatas talle oma wärisewa käe.

„Olen tõepoolest lollpea, Morgan.“ Ja Butch nuttis.

„Kuis wõisid sinust seda uskuda? Sa... muidugi oli see
Kent. Mäletad, kuis ta esimesel ööl mu peale kaebas. Aga
sa näppasid ära ta pruudi. Tore, Morgi, suurepäraane!
See meeldib mulle. Jutustada talle wahest ka minust, eks?“
— Siis waikis Butch igaweseks.

See oli aialehile suursündmus. Raswaste pealkirjade
all kirjutati pikalt ja laialt mäsjust, wihasest wõitlusest,
Butchi surmast ja Morgani kangelasteost, kes riskeeris
enda eluga, päästis hulga walwurite elu ja kellele kuberner
annud armu.

Lugemine on lõbu

eriti kui loete „Uudislehe“
kirjastusel ilmunud ilma-
kuulsaid romaane:

Joseph Hocking: Südamerõõm	Kr. 1.—
H. Rider-Haggard: Musta mandri saladus	„ 1.—
Max Pemberton: Miljonäri saar	„ 1.—
James Oliver Curwood: Vööra nime all	„ —.50
„ „ „ Isade tee	„ 1.—
M. Ödman: Möisa saladus	„ —.75
Max Brand: Tiiger	„ —.75
S. Blake: Naine teisest maailmast	„ —.50
John Mark Saunders: Tiivad	„ —.50
Filmiromaan: Laulev narr	„ —.50
Robert W. Chambers: Orjad ja armastus	„ —.75
Herm. Hilgendorff: Vang nr. 217	„ —.50
G. H. Wallace: Laevatont	„ —.40
Mór Jókai: Armastuse narrid	„ 1.50
Lauiva mao tütar	„ —.40
Lõbusaid mängu	„ —.50
Victor Bridge: Neeme saladus	„ —.75
Victor France: Smaragdsõrmus	„ —.75

Kõik ülaltähendatud raamatud võib saada „Uudislehe“
talitusest, kui hind rahas ehk markides ära saata. Hinna
tasumisel saadetakse raamat lugetajale postiteel koju.

Lugemine on kõige mõnusam ajaviide!